

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Ühiskonnateaduste instituut

Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni õppekava

Gaza konflikti narratiivid Eesti meediakajastuses

Magistritöö

Mark Joonas Toomsalu

Juhendaja: Sten Torpan, PhD

Tartu 2026

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. TEOORIA	7
1.1. Raamistamine	10
1.2. Narratiivid	11
1.3. Narratiivide ja raamistamise ajalisus	12
1.4. Iseloomustamise roll raamistamises	12
1.5 Varasemad näited konfliktide raamidest ja narratiivide nihkumisest	13
1.6 Ajaloolise konteksti tähtsus	14
1.7. Ajakirjanduse nihe kirjeldusest mõtestamiseni	15
1.8. Kultuurilised raamid	16
1.9. Ekspertide mõju ja usaldusväärsus	17
2. METODOLOOGIA	19
2.1. Andmekogumine	19
2.1.1. Ekspertintervjuud	20
2.1.2. Meediakorpus	20
2.2. Andmeanalüüs	21
2.2.1 Intervjuude analüüsimeetod	21
2.2.2 Induktiivne narratiivide tuvastamine	22
2.2.3 Deduktiivne narratiivide struktureerimine	22
2.2.4 Meediaanalüüs: standardiseeritud kahe taseme kontentanalüüs	23
2.2.5 Deduktiivne narratiivne kodeerimine	24
2.3. Meetodikriitika	26
3. TULEMUSED	27
3.1. Ekspertintervjuude tulemused	27
3.1.1. Narratiivide tuvastamine ja analüüsi lähenemine	28
3.1.2. Peamised narratiiviraamistikud	28
3.1.3. Poliitiline narratiiv	29
3.1.4. Ajalooline narratiiv	29
3.1.5. Geopoliitiline narratiiv	30
3.1.6. Julgeoleku ja humanitaarne narratiiv	31
3.1.7. Narratiivide sisemine dünaamika	31

3.1.8. Diskursiivsed lüngad ja pöördepunktid	32
3.2. Meediaanalüüsi tulemused	35
3.2.1. Meediakorpuse narratiivide mustrite analüüsi tulemused	36
3.2.2. Uudisartiklite narratiivide rolli ja põimumise analüüsi tulemused	39
3.3. Ekspertide ja meedia narratiivide põimumine	42
3.3.1 Ekspertide narratiivid ja nende ülekandumine meediasse	43
3.3.2. Ekspertide narratiivide profiil	43
3.3.3. Ekspertide ja meedia narratiivide võrdlus	44
4. ARUTELU	46
4.1. Eesti ekspertide domineerivad narratiivid Gaza konflikti tõlgendamisel	46
4.2. Eesti meediakajastuses domineerivad narratiivid	48
4.3. Narratiivide kandumine	50
4.3.1. Meedia ja ekspertide rollid avalikus arutelus	50
4.3.2. Rahvusvaheliste allikate mõju	50
4.3.3. Eesti piiratud ekspertautoriteet	51
4.3.4. Avalikkuse tsükliline huvi ja narratiivide nähtavus	52
4.4. Narratiivide ülekandumise mõju avalikule arusaamale	52
4.4.1. Humanitaarse narratiivi mõju avalikule hinnangule	52
4.4.2. Ajaloolise narratiivi marginaalsuse mõju	53
4.4.3. Avaliku arusaama kitsenemine	53
KOKKUVÕTE	55
GAZA CONFLICT NARRATIVES IN ESTONIAN MEDIA COVERAGE	56
KASUTATUD KIRJANDUS	58
LISAD	65

SISSEJUHATUS

Gaza konflikt eskaleerus märkimisväärselt 2023. aasta 7. oktoobril, kui terroriorganisatsioon Hamas tungis raketirünnakute saatel Iisraeli territooriumile ning tappis sealseid elanikke ja võttis neid pantvangi (OCHA, 2023). See on kujunenud üheks viimaste aastate enim rahvusvahelist tähelepanu pälvinud kriisiks ning tekitab aastaid hiljemgi ohtralt kõneainet ja kriitikat, sealhulgas Eestis (Müürileht, 2025; McNeil, 2025). Konflikti rahvusvahelise ja avalikkuse huvi on kujundanud kaks tõlgendusraami: esimene, mis toetab Iisraeli õigust enesekaitsele ja teine, mis mõistab selle tegevuse hukka (Rabaia, 2024).

Diskursusanalüüsil, raamistamisel ja narratiividel on oluline roll rahvusvahelistes konfliktides, et mõista ning mõtestada avalikkuse reaktsioone. Narratiivide üks mitmest funktsioonist on aidata inimestel ühendada pealtnäha seotud nähtused läbi kausaalsuse (Miskimmon jt, 2014), kuna narratiiv koosneb tegutsejatest, sündmustest, keskkonnast ja ajast, mis võimaldavad tuvastada konflikti osapooled, nende teod ning võibolla ka nende tegude tagamaa ja põhjused. Narratiividele lisaks on sündmuste mõtestamisel oluline roll ka Entmani raamistamise teoorial.

Entmani raamistamise teooria aitab seletada, kuidas täpselt mõjutab info edastamine näiteks uudise kaudu meediakajastuses inimese teadmisi (Entman, 1993). Entman (1993) defineerib raamistamist kui tegevust, mille käigus valitakse ning tähtsustatakse kommunikatiivse teksti teatud osasid sündmustest või probleemidest, luues nende vahel seosed, et tõstatada teatud tõlgendust, hinnangut ja/või lahendust. Entmani (1993) sõnul panustavad raamid ühise tähendusloome kujundamisesse. Kui raamid toovad konflikti puhul esile sündmused ja loovad nende vahel seose, siis narratiivid annavad läbi enda koostisosade (tegutseja, keskkond jne) sidemetele sümbolse tähenduse identiteedi loomisel, mis tugineb eeldustele, kontseptsioonidele ja kujunditele (Serpe ja Stryker, 2011).

Narratiividel on rahvusvahelises poliitikas strateegiline roll, kuna need kujundavad arusaamu konfliktide põhjustest, osapooltest ja võimalikest lahendustest (Miskimmon jt, 2014). Narratiivid ei ole pelgalt jutustused, vaid tähendusloome vahendid, mille kaudu poliitilised ja ühiskondlikud toimijad kujundavad arusaamu sündmustest ning õigustavad oma seisukohti. Seetõttu mõjutavad narratiivid ka rahvusvahelise korra tõlgendamist ja osapoolte huvide kujundamist (Awartani, 2021).

Sündmuste ja konfliktide mõtestamisel on oluline roll ka meedial, mis võib kujundada avalikkuse arusaama rahvusvahelistest konfliktidest läbi uudiste raamistamise (Goffman, 1974; Günay, 2025). Meedia kannab edasi konfliktikolde toimuvat läbi teatud raamide, mis mõjutavad märgatavalt avalikkuse tõlgendust konfliktist ja sellest, kuidas konflikti laiemalt mõistetakse (Cottle, 2009). Valik, milliseid sündmusi esile tõsta ja kuidas neid raamida, võib suunata avalikkuse ja poliitiliste otsustajate hoiakuid sõjalise sekkumise, vaherahupüüdluste või sanktsioonide suunas (Khan, 2021).

Gaza konflikt on olnud meedia raamistamisega seonduvate uuringute keskmes pikemat aega. Meedia valikulised narratiivid konflikti raamistamises on seega otseselt panustanud avalikkuse arusaama Gaza konflikti asjaoludest ning loonud erinevad tõlgendused konfliktist (Günay, 2021) ja seeläbi osapoolte rollidest ning konflikti dünaamikast. Gaza konflikti puhul võivad narratiivid põhineda terrorismil, õigustatud enesekaitsele ja inimõiguste rikkumisel, mis on märgatavalt mõjutanud konflikti tõlgendamist (Günay, 2021). Konfliktikajastuse narratiivid erinevad riigiti ning sõltuvad poliitilisest ja kultuurilisest kontekstist. Näiteks Süüria kodusõja puhul rõhutas lääne meedia humanitaarkriisi, samas kui Venemaa ja Iraani meediad raamistasid konflikti võitlusena välissekkumise vastu (Khan, 2021).

Eestis on selge pinge Eesti-Iisraeli strateegilise partnerluse (Voltri, 2025) ja avalikkuse vahel (Viil ja Volmer, 2025; Ots jt., 2025; Mürileht, 2025) Gaza konfliktist. See vastandumine peegeldab erinevate narratiivide samaaegset esinemist ja konkurentsi Gaza konflikti tõlgendamisel.

Eesti väike meediaväli ning piiratud ekspertautoriteedi ring võivad oluliselt kujundada seda, millised narratiivid konfliktikajastuses esile tõusevad. Võrreldes näiteks Venemaa–Ukraina sõjaga, kus Eesti ajakirjanikel on olnud võimalus pakkuda kohapealset kajastust ja toetuda laiemale teadmispõhjale (Põlluste, 2022; Länts, 2026), on Gaza konflikti puhul sellised võimalused piiratud. Piirkonna geograafiline ja kultuuriline kaugus ning piiratud otsene ligipääs sündmuspaikadele võivad suurendada ekspertide rolli meediakajastuse allikatena ning soodustada nende tõlgenduste ülekandumist meediatekstidesse.

Magistritöö lähtub seega eeldusest, et ekspertide tõlgendustes kujunevad diskursiivsed rõhuasetused võivad kanduda meediakajastusse, kujundades avalikku arusaama Gaza konfliktist Eesti kontekstis.

Magistritöö eesmärk on uurida, millised narratiivid domineerivad Gaza konflikti käsitlemist kohalike ekspertide seas, Eesti meedias ning analüüsida, kuidas ekspertintervjuudes ilmnunud narratiivid kattuvad Eesti meediakajastuses esinevate narratiividega. Lisaks on eesmärk tuvastada võimalikud diskursiivsed lüngad ja hinnata, kuidas need mõjutavad avaliku arutelu mitmekesisust ning konflikti tõlgendamist Eesti kontekstis.

Uurimistöö lähtub järgmistest uurimisküsimustest:

1. Millised narratiivid domineerivad Gaza-konflikti käsitlemises Eesti ekspertide seas?
2. Millised narratiivid domineerivad Gaza-konflikti käsitlemises Eesti meediakajastuses?
3. Kuidas kattuvad või erinevad ekspertide tõlgendused Eesti meediakajastuses domineerivate narratiividega?

Töö empiiriline osa põhineb kvalitatiivsel sisuanalüüsil ja ekspertintervjuudel. Kvalitatiivse sisuanalüüsi abil uurin Eesti meediakajastusi väljaannetes Postimees, Eesti Rahvusringhääling ja Delfi ajavahemikus 07.10.2023-25.03.2026. Meediatekstide analüüs viiakse läbi MAXQDA tarkvara abil, mis võimaldab süstemaatiliselt kaardistada domineerivad narratiivid, nende põimumised ja seeläbi tekkivad võimalikud diskursiivsed lüngad.

Analüüsi täiendavad ekspertintervjuud meedia-, julgeoleku- ja ajaloo valdkonna asjatundjatega, eesmärgiga mõista, kuidas eksperdid tõlgendavad Gaza konflikti. Intervjuud võimaldavad võrrelda ekspertide tõlgendusi meediakajastuses esinevate narratiividega ning anda mitmetahulisem ülevaade konflikti käsitlemisest Eesti kontekstis.

1. TEOORIA

Magistritöö teoreetilise osa juhatab sisse raamistamise ja narratiivide käsitus, mis tutvustavad raamide ja narratiivide koostisosi, nende protsessi ja mõju sõnumi vastuvõtjale. Seejärel liigub teooria narratiivide ja raamide seosesse meediaga, millega näidustan, et neil on konfliktikajastuses dünaamiline roll, mis võib raamistaja eesmärgile vastavalt või kohati sellest olenemata narratiivide ja raamide mõju muuta. Seejärel tutvustan narratiivi tegutsejate iseloomustamise tähtsust, mis seondub narratiivide dünaamilisusega ja seeläbi teatud narratiivide esiletulekuga ning nende osakaalu muutusega meediakajastuses.

Teooria keskosas toon konkreetsed näited varasematest konfliktidest ja nende kajastuses esinenud narratiividest, mis näitavad, et konfliktikajastust domineeriv narratiiv sõltub geopoliitilisest liitudest, meediamaastikust, riigikorrast, aga ka kultuuriruumist. Teooria teises pooles liigun ekspertide rolli tõlgendajatena, tuues näiteid konfliktikajastuse vajadusest ajaloolisele kontekstile ja ajakirjanike rolli muutumisest kirjeldajast tõlgendajaks. Teooria lõpeb arutlusega ekspertide rolli ja mõju üle avalikus arutelus.

Eelmainitud teooria võimaldab uurida, kuidas meediakajastus kujundab avalikkuse arusaamu ühiskondlikest nähtustest ja suunab konfliktide tõlgendamist. See tähendab, millised narratiivid võivad meediakajastuses tekkida, millest ja kellest need olenevad ning mida nende olemasolu tähendab avaliku arutelu tõlgendusele keerulise ja tundliku teema puhul nagu rahvusvaheline konflikt.

Entmani (1993) käsitluses on raamistamine kommunikatsiooniteoorias protsess, mis käsitleb seda, kuidas info edastamine meediakajastuse kaudu mõjutab inimeste teadmisi ja arusaamu. Kuigi raamide olemasolu ei tähenda ilmtingimata nende mõju sõnumi vastuvõtjale, siis on oluline pöörata raamistamisele tähelepanu, kuna see on mitmeosaline protsess, mille tulemus sõltub korraga sõnumi edasiandjast, selle vastuvõtjast ja sõnumist endast. Empiiriliselt on keeruline – kui mitte peaaegu võimatu – objektiivselt määratleda sõnumi edasiandja ja vastuvõtja (ala)teadlikkust sõnumi edastamisel ja vastuvõtmisel, kuna sõnumi edastaja ehk kommunikaator ei pruugi seda teadlikult teha ning sõnumi vastuvõtja ei pruugi olla ilmtingimata raamidest mõjutatud. Seetõttu

on kõige asjakohasem magistritöös uurida sõnumeid ja tekste eeldusel, et need võivad mõjutada avalikkuse arusaama teatud nähtusest läbi korduvuse või esile tõstmise.

Korduvusest ja esile tõstmisest rääkides liigub teooria edasi narratiividesse, mis tekivad raamistamise järjepidevuse tulemusena. Raamistamine toimib esmalt üksikute tekstide tasandil, kus teatud aspektid, probleemid ja tõlgendusviisid tõstetakse esile (Entman, 1993). Kui sarnased raamid korduvad ajas ja mitme väljaande meediakajastustes, võivad need hakata moodustama stabiilsemaid tõlgendusmudeleid, mida Gamson (1989) kirjeldab diskursiivsete tõlgenduspakettidena. Need paketid ei piirdu enam üksikute sõnumite tasandiga, vaid koosnevad korduvatest tähenduslikest elementidest, mis moodustavad viisi, kuidas teatud nähtust mõistetakse.

See loob aluse narratiivsete mustrite kujunemiseks. Erinevalt üksikutest raamidest moodustavad narratiivid ajaliselt ja põhjuslikult seotud tõlgendusmustrid, mis seovad tegutsejad, keskkonna, konflikti ja võimaliku lahenduse ühtseks loogiliseks tervikuks (Miskimmon jt, 2014). Seega võib raamistamise järjepidevus viia narratiivide kujunemiseni, mis annavad konfliktile püsivama, ühiskonnas laiemalt omaksvõetud ja kultuuriliselt mõtestatud tähenduse. Gaza sõja meediakajastuse puhul tähendab see, et korduvad raamid võivad aja jooksul koonduda narratiivideks, mis kujundavad avalikkuse arusaama konflikti põhjustest, osapooltest ja võimalikest lahendustest.

Narratiiviteooriaid kasutatakse mitmes valdkonnas ning need erinevad nii oma analüüsitasandi kui ka uurimisfookuse poolest. Vladimir Propp käsitles narratiive strukturalistlikust vaatenurgast, keskendudes motiivide funktsioonidele, nende järjestusele ja korduvatele süžeestruktuuridele. Siinkohal põhineb narratiiv kindlatel seaduspärasustel, mis püsivad sarnastena sõltumata sellest, millised tegelased või sündmused konkreetses loos esinevad (Propp, 1968). Selline lähenemine sobib eelkõige kirjanduslike ja kultuuriliste tekstide analüüsiks, kuid ei võimalda piisavalt selgitada narratiivide poliitilist rolli rahvusvahelises kommunikatsioonis.

Fisheri (1984) narratiiviparadigma liigub traditsioonilisest fiktsioonikesksest narratiivikäsitlusest edasi. Tema jaoks ei ole narratiiv miski, mis kuulub üksnes väljamõeldud lugude maailma, ega ülesehitus, mis esineb tekstis iseeneses. Fisheri (1984) järgi ei piirdu narratiivid fiktsiooniga, vaid

inimesed kasutavad lugusid laiemalt maailma mõtestamiseks ja moraalsete hinnangute kujundamiseks. Fisher seob fiktsiooni ja päriselu, väites, et inimesed mõtestavad maailma lugude kaudu ning hindavad argumente narratiivse ratsionaalsuse alusel ehk selle järgi, kas lugu on sidus ja usutav. Seega ei ole narratiiv tema käsitluses pelgalt kujuteldav jutustus, vaid viis, kuidas inimesed kujundavad reaalsust ja moraalseid hinnanguid (Fisher, 1984).

Taylor (2003) käsitleb narratiive diskursiivsete praktikatena, mille kaudu inimesed loovad tähendusi, põhjendavad identiteete ja seovad oma kogemused laiemate kultuuriliste tõlgendusraamidega. Tema lähenemine rõhutab narratiivide situatiivsust ja kontekstuaalsust, näidates, et narratiivid kujunevad konkreetsetes sotsiaalsetes ja keelelistes raamides. Seetõttu ei ole narratiivid neutraalsed kirjeldused tegelikkusest, vaid vahendid, mille kaudu kujundatakse arusaamu identiteedist, kuuluvusest ja otsustest. Need kolm lähenemist näitavad, et narratiiviteooria on interdistsiplinaarne ja ulatub struktuurilistest mudelitest kuni identiteedi ja moraalse argumentatsioonini. Samas ei paku ükski neist raamistikku, mis võimaldaks analüüsida narratiivide poliitilist kasutust rahvusvahelises kommunikatsioonis.

Käesolev magistritöö toetub eeskätt rahvusvaheliste suhete ja poliitilise kommunikatsiooni valdkonnas arendatud strateegiliste narratiivide teooriale, mille keskseks autoriks peetakse Miskimmonit jt (2014). Strateegiliste narratiivide lähenemine käsitleb narratiive poliitiliste tööriistadena, mille abil riigid ja teised rahvusvahelised tegutsejad kujundavad arusaamu maailmakorrast, identiteetidest ja konfliktidest. Erinevalt strukturalistlikest või kognitiivsetest lähenemistest ei keskendu strateegiliste narratiivide teooria narratiivide sisemisele ülesehitusele ega üksikisiku tähendusloomele, vaid sellele, kuidas narratiive kasutatakse rahvusvahelises infosfääris poliitiliste eesmärkide saavutamiseks ning kuidas need konkureerivad meedias ja avalikus diskursuses.

Eelmainitud teooria sobib Gaza konflikti uurimiseks, kuna tegemist on tugevalt politiseeritud ja rahvusvaheliselt raamistatud konfliktiga, milles osapooled kasutavad järjepidevalt strateegilisi narratiive, nagu „õigus enesekaitsele“, „terrorism“, „okupatsioon“ või „humanitaarkriis“. Eesti meedia ei loo neid narratiive enamasti iseseisvalt, vaid vahendab ja tõlgendab neid rahvusvaheliste allikate, poliitiliste tegutsejate ja ekspertide kaudu. Seetõttu võimaldab strateegiliste narratiivide

teooria analüüsida, millised tõlgendusraamid Eesti meediakajastuses domineerivad ning kuidas need suhestuvad ekspertide käsitlustega.

Lisaks võimaldab Miskimmoni jt (2014) narratiivimudel, mis keskendub tegutsejatele, konfliktile, keskkonnale ja lahendusele, süstemaatiliselt uurida, kuidas Eesti meedia Gaza konflikti struktureerib ning milliseid tähendusi konflikti osapooltele omistatakse. Selline lähenemine sobib käesoleva töö eesmärgiga analüüsida, kuidas narratiivid meediakajastuses põimuvad ning kuidas nende kaudu kujundatakse konflikti osapoolte agentsust, vastutust ja moraalselt legitiimsust.

1.1. Raamistamine

Entmani raamistamise teooria aitab seletada, kuidas täpselt mõjutab info edastamine näiteks uudise kaudu meediakajastuses inimese teadmisi (Entman, 1993). Entmani (1993) järgi tähendab raamistamine seda, et kommunikatsioonis tõstetakse osa sündmuse või probleemi aspektidest esile, samal ajal kui teised jäävad tagaplaanile. Raamistamise eesmärk on tõsta esile problemaatilisus, põhjused ja/või lahendus. Raamides ilmneb selle protsessi käigus mitu omadust: nad määratlevad probleemi, tuvastavad probleemi põhjustavad jõud, teevad moraalsed hinnangud ning soovivad leevendusi probleemile (Entman, 1993). Tekstid võivad teha informatsiooni lugejale tähelepanuväärsemaks, tähendusrikkamaks või meeldejäavamaks läbi paigutuse, korduse või läbi kultuuriliselt tuttavate sümbolite kasutamise. Tähtsuse rõhutamine suurendab seeläbi tõenäosust, et sõnumi vastuvõtjad tajuvad seda informatsiooni, mõtestavad ja talletavad seda (Fiske ja Taylor, 1991).

Raamistamisel on vähemalt neli asukohta kommunikatsiooniprotsessis: kommunikaator, tekst, sõnumi vastuvõtja ja kultuur. Kommunikaatorid, kui nad on otsustamas, mida öelda, teevad teadlikke või alateadlikke otsuseid raamistada, tuginevad raamidele, mis korraldavad nende uskumuste süsteemi (Entman, 1993). Tekst hõlmab endas raame, mis väljenduvad näiteks märksõnade, stereotüüpide ja hinnanguliste lausete kohalolus või nende puudumises (Entman, 1993). Entmani (1993) käsitluses võib kultuuri mõista kui ühiskonnas levinud tõlgendusraamide kogumit, mis kujundab avalikku diskursust ja mõtlemist. mida ilmestab hiljem Van Gorpi (2010) teooria kultuurilistest raamidest. Ent isegi kõigi osade kattuvuse puhul ei tähenda see, et vastuvõtja

mõtlemine ning järeldused peegeldavad teksti või kommunikaatori kavatsusi (Entman, 1989; Graber 1988).

Raamistamise neli tasandit aitavad mõista, miks teatud narratiivid tõusevad Eesti meediakajastuses esile. Eesti meedia Gaza konflikti käsitus kujuneb olukorras, kus ajakirjanikud sõltuvad rahvusvahelistest allikatest ning vähestest kohalike ekspertide tõlgendustest, mis piirab kommunikaatorite raamivalikuid ja soodustab kultuuriliselt äratuntavate tõlgendusviiside kordumist. Teksti tasandil kinnistuvad need raamid uudiste kaudu, mille korduvus suurendab nende nähtavust ja muudab need narratiivideks, mida avalikkus tõlgendab oma kultuuriliste eelduste kaudu.

Sellest tulenevalt ei kujune Eesti meedias domineerivad narratiivid juhuslikult, vaid on korduvate raamivalikute, ekspertide rõhuasetuste ja kultuuriliste tõlgendusmustrite koosmõju tulemus. Entmani (1993) teooria võimaldab seega selgitada, millised narratiivid saavad meediadiskursuses ülekaalu ning millistel tingimustel võivad ekspertide tõlgendusraamid meediasse üle kanduda või sellest erineda.

1.2. Narratiivid

Narratiive võib käsitleda kui raamistamise kordumise tulemusel kujunevaid tähendusstruktuure, mis aitavad konflikti mõtestada laiemas kontekstis. Tuginedes Burke'i (1969) arutelule narratiividest, eristab Miskimmon neli koostiosa, mis on olulised Gaza konflikti meediakajastuse mitmekesiste narratiivide mõistmiseks.

Esiteks tegutsejad, kellele omistatakse agentsus ja kelle käitumist seostatakse teatud iseloomuomaduste, huvide ja mustritega (Miskimmon jt, 2014). Teiseks keskkond, mis viitab raamistikule, milles konflikt asetub ning mis määrab, milliseid probleeme ja eesmärgi peetakse oluliseks (Wolfers, 1962). Kolmandaks konflikt või tegevus, mis seob mineviku, oleviku ja tuleviku ning kujundab arusaama tajutud ohtudest ja nendele reageerimisest (Miskimmon jt, 2014). Neljandaks pakutud lahendus, mis seob narratiivi võimalike tegudega ja pakub publikule arusaadava tegevusraamistiku (Miskimmon jt, 2014).

Kuna narratiivid kujunevad korduvate raamivalikute tulemusel, võimaldab selline narratiivstruktuur magistrisuurida, millised tegutsejad, keskkonnad, konfliktid ja lahendused Eesti meediakajastuses korduvad ning millised narratiivid seetõttu domineerivaks kujunevad.

1.3. Narratiivide ja raamistamise ajalisus

Mintz ja Redd (2023) seostavad raamistamist ja narratiive Lähis-Ida piirkonna näidetel ajalisuse ja konfliktis tegutsejate iseloomuomaduste rõhutamisega. Iseloomuomadustel on tähtis roll narratiivis, kuna just nende kaudu levivad raamid, mis panustavad narratiivi ulatusse ja selle vastuvõtlikkuse avalikus arutelus ning konflikti tõlgenduses. Kuid iseloomuomadused ja just millise tegutseja omasid raamistatakse võivad meediakajastuses aegamisi muutuda.

Rahvusvaheliste konfliktide meediakajastust jälgides võib märgata, et raamistamine võib ilmned enne, samal ajal või pärast otsust sõjaliselt sekkuda (Geva jt, 1994). Raamistamise ajastuse seos sõjalise sekkumise puhul, nagu “*rally round the flag*” nähtus on Geva jt (1994) sõnul tähtis, kuna see tugineb poliitilise otsuse vastuvõtlikkusele avalikkuse seas. Kui raamistamine tutvustatakse pärast otsust kasutada jõudu, siis see toetab eelmainitud nähtust, ehk mobiliseerib avalikkust seda otsust toetama ja samal ajal pärsib selline ajastus vasturaamistamist. Ajalisuse mõistmine võimaldab hinnata, kas Eesti meedias domineerivad narratiivid muutuvad konflikti eri etappides ning millised raamid saavad nähtavamaks

1.4. Iseloomustamise roll raamistamises

Mintz ja Redd (2023) leiavad, et raamistamisel rakendatavad strateegiad ja taktikad sõltuvad sellest, kes raamistab ja keda raamistatakse. Raamistamise edukust mõjutab oluliselt konfliktiga seotud riikide riigikord – teisisõnu narratiivi tegutseja iseloomuomadus. Demokraatlike riikide juhtidel on suurem tõenäosus raamistada mitte-demokraatlike riikide juhte negatiivselt ning seeläbi kasvatada avalikkuse toetust välispoliitilistele otsustele. Vastase riigikorda raamistatakse sageli vähem demokraatlikuna, autoritaarsena või vaenulikuna. Välispoliitilised eksperimendid

näitavad, et avalikkuse toetus sõjalisele sekkumisele kasvab, kui sihtmärki kujutatakse mitte-demokraatlikuna (Mintz ja Geva, 1993). Mintz ja Redd (2023) lisavad, et kui otsus mitte midagi teha raamistati kaotusena, suurenes demokraatlike riikide juhtide toetus jõu kasutamiseks, kuid see sõltus vastase režiimist.

Tegutsejate iseloomuomaduste rõhutamine on seega oluline nii narratiivide kui raamistamise tulemusel. Näiteks raamistas Ameerika Ühendriikide president Bush pärast 2001. aasta 11. septembri rünnakuid võitlust Al-Qaidaga kui vastasseisu hea ja kurja, vabaduse ja terrori vahel (Mintz ja Redd, 2023). Kongressile peetud kõnes sõnastas Bush (2001) selle koguni valikuna: „Kas te toetate meid või te toetate terroriste.“ Sellised raamid annavad tegutsejatele moraalse tähenduse ja loovad selge vastanduse, mis aitab õigustada sõjalist sekkumist.

Need näited näitavad, et narratiividel ja raamistamisel on dünaamilisus ja ajalisus ning et tegutsejatele omistatud iseloomuomadused mängivad kesksel rollil konfliktide tõlgendamisel. Eesti puhul ei ole Gaza konfliktis sõjalist rolli ega vajadust mobiliseerivate narratiivide järele, mis õigustaksid sekkumist. Seetõttu võivad Eesti meedias domineerida narratiivid, mis ei sõltu riigi välispoliitilistest eesmärkidest, vaid rahvusvahelistest allikatest ja meediaväljaannetest. Narratiivide dünaamilisus võib seega erineda riikidest, kus raamistamine on otseselt seotud poliitiliste eesmärkidega, ning sõltuda rohkem sellest, milliseid teemasid toimetused esile tõstavad ja millistele aspektidele kohalikud eksperdid tähelepanu juhivad. Kuna raamistamise strateegiad sõltuvad sellest, kes raamib, loob see teoreetilise aluse analüüsida, kas Eesti eksperdid omistavad Gaza konflikti tegutsejatele teistsuguseid iseloomuomadusi kui meedia ning kas nende raamid kattuvad või erinevad meediakajastuses domineerivatest narratiividest.

1.5 Varasemad näited konfliktide raamidest ja narratiivide nihkumisest

Varasemad konfliktiuuringud näitavad, et meediaväljaanded kasutavad korduvaid raame, mis ei ole juhuslikud, vaid peegeldavad geopoliitilisi suhteid, kohalikku kultuuriruumi ja poliitilisi seisukohti. Ameerika Ühendriigid ja Euroopa raamistasid Süüria kodusõda humanitaarkriisina, kajastades ennekõike tsiviilohvreid, põgenikukriisi ja Assadi režiimi keemiarelvade kasutust, et

tuua tähelepanu rahvusvahelise sekkumise vajadusele. Lähis-Ida meedia maalib aga komplekssema pildi ja kujutab konflikti kui osa millestki laiemast – piirkondlikud liidud ja geopoliitika. Need erinevused näitavad, et konfliktide raamistamine sõltub märgatavalt riikide poliitilistest huvidest (Khan, 2021).

Need näited ilmestavad, et meediakajastuse raamid mõjutavad avalikku arvamust ja poliitilisi otsuseid konflikti puhul. Raamid ja narratiivid võivad kasvatada toetust sõjalisele sekkumisele, kui ajastus on õige. Ent kui algsed raamid ja narratiivid ei pea vastu ning meediakajastus hakkab välja tooma sõja tagajärgi, mida algselt ei mainitud, võib meedia tähelepanu nihkuda humanitaarsetele tagajärgedele ja diplomaatilistele küsimustele. Ühelt poolt võib raamistamine kujutada sõjalist sekkumist kui millegi õigustatud või vältimatut, kuid hiljem võib pilt muutuda ning sõjategevus tekitab humanitaarkriisi, mis omakorda tekitab rahvusvahelise sekkumise moraalse surve.

Eelmainitud juhtumid näitavad, et konfliktikajastuses domineerivad sageli narratiivid, mis kas heroiseerivad või demoniseerivad osapooli; või keskenduvad konflikti humanitaarsetele tagajärgedele või geopoliitilisele kontekstile. Need narratiivid aitavad avalikkusel tõlgendada rahvusvahelisi sündmusi, mida oleks ilma nende olemasoluta keeruline mõista. Süüria näide illustreerib, kuidas riikidevahelised geopoliitilised erinevused kujundavad meediarääme, samas kui Lahesõja näide näitab, et narratiivid võivad muutuda ka ühe meediaruumi sees vastavalt konflikti arengule. Selle alusel võib eeldada, et ka Gaza konflikti meediakajastuses Eestis võivad esineda sarnased mitmekesised narratiivid, mille osakaal võib ajas muutuda.

1.6 Ajaloolise konteksti tähtsus

Meedial on maht ja võime kujundada narratiive rahvusvaheliste konfliktide puhul, mistõttu on neil ka kohustus tagada, et kajastus oleks eelarvamustest vaba ning tasakaalustatud (Khan, 2021). Meedial on eetilise kohustus pakkuda täielik, täpne ja aus ülevaade ning vältida kõmulisust või komplekssete nähtuste lihtsustamist (Khan, 2021). Kui meedia kajastab ühte osapoolt ainsa ohvrina ja teist pahalasena, siis on risk, et meedia püüab rahuläbirääkimisi ja diplomaatiat. Tasakaalustatud kajastus hõlmab endas kõigi osapoolte väljavaadete esile toomist, et kõik, sealhulgas tsiviilised, oleksid esindatud (Khan, 2021).

Khan (2021) toob ühtlasi välja, et ajakirjanikud peaksid olema teadlikud raamistamise võimest ning veenduma, et nende keelekasutus ja visuaalid ei mõjuta avalikku arvamust ainult ühes suunas. Eetiline ajakirjandus eeldab läbipaistva raamistamise kasutamist ning veendumist, et kõik konflikti kõik asjakohased aspektid on kajastatud viisil, mis peegeldab olukorra tegelikkust. Ta täiendab, et konfliktikajastus peaks hõlmama piisavalt ajaloolist konteksti, et aidata vaatajaskonnal aru saada konflikti põhjustest ja selle laiemast geopoliitilisest tähtsusest. Kontekst siinkohal aitab vältida konflikti lihtsustamist ning võimaldab vaatajaskonnal teha teadlikud otsused konflikti ja osapoolte asjus.

Kuigi varasemad näited tõid esile konfliktikajastuse humanitaarse, poliitilise, geopoliitilise ja teised narratiivid, siis ajaloolise konteksti vajadust on mainitud ka teaduskirjanduses (Khan, 2021). Ajalooline kontekst on konfliktikajastuses oluline, et tagada võrdne käsitus konfliktist (Khan, 2021), siis sedavõrd olulisem on magistritöös uurida, millised narratiivid domineerivad Gaza konflikti meediakajastust Eestis. Kui ajalooline narratiiv esineb ekspertintervjuudes kui võtmetähtsusega narratiiv, siis on oluline teada, kas Eesti meediakajastuses on ekspertide toonitatud ajalooline narratiiv proportsionaalselt esindatud teiste narratiividega võrreldes.

1.7. Ajakirjanduse nihe kirjeldusest mõtestamiseni

Konflikti tõlgendamiseks ja konteksti mõistmiseks tuginevad kodanikud sageli uudistele, kuid ajakirjanikud ei paku tänapäeval pelgalt fakte, numbreid ja pilti, vaid omaenda tõlgendust sündmustest. Albæki (2011) sõnul on ajakirjaniku roll muutunud vahendajast tõlgendajaks ning uudised on narratiivsema struktuuriga kui varem. Seda muutust saab täpsemalt kirjeldada Mellado (2014) eristatud kuue professionaalse rollidimensiooni kaudu, millest kaks on magistritöö jaoks olulisemad: lojaalne vahendaja, kes keskendub sündmuste kirjeldamisele ja ametlike allikate vahendamisele, ning sekkumisroll, mis hõlmab analüüsi, tõlgendamist, hinnangute andmist ja normatiivsete seisukohtade esitamist (Mellado, 2014)

Televisiooni tõus süvendas seda nihet, kuna visuaalne meedia võimaldas publikul ise näha, mis toimub, kuid mitte ilmtingimata mõista, miks miski toimub. Ajakirjanikud pidid seetõttu hakkama kajastatut ise analüüsima ja seletama, mida Albæk (2011) kirjeldab tõlgendusliku ajakirjanduse

tõusuna. Patterson (2000) lisab, et tõlgenduslik ajakirjandus eeldab ajakirjanikult analüütiku rolli: hea uudis ei koosne enam lihtsalt sündmuste jadast, vaid peab esile tooma tausta, tähenduse ja võimalike tagajärgede mõju. Uudise ülesehituse arenguga kaasnes ka formaadi muutus, mis väljendus kiiremas tempos ja suuremas rõhus kõmulisusele, konfliktile ja identifitseeritavusele (Epstein, 1973; Meilby, 1996).

Tõlgendusliku ajakirjanduse ja uudise narratiivse ülesehituse teke tähendab, et ajakirjanik ei esita sündmusi neutraalselt, vaid asetab need tähenduslikku raamistikku, mis aitab lugejatel mõista, miks sündmus on oluline ja kuidas seda tõlgendada. Eesti kõrge ajakirjandusvabadus (Reporters without Borders, 2025) ja vähesed geopoliitilised ajendid õigustada Iisraeli sõjategevust Gazas viitavad, et Eesti meediakajastuses ei pruugi domineerida poliitilised narratiivid, vaid pigem tõlgendused ja narratiivid, mis on kohalikule lugejaskonnale kultuuriliselt tuttavamad ja mõistetavamad. Seda toetab teooria ajakirjanike raamidest kui kultuurilisest tööriistakastist (Van Gorp, 2010), mille kohaselt kasutavad ajakirjanikud kaugete ja komplekssete konfliktide tõlgendamisel olemasolevaid kultuurilisi raame, mitte pelgalt intuitsiooni. See võib seletada, miks mõned Gaza konflikti narratiivid leiavad Eesti meedias ja avalikkuses laiemat kõlapinda ning miks need võivad erineda ekspertide tõlgendusest.

1.8. Kultuurilised raamid

Van Gorp (2010) leiab, et ajakirjanikel on kultuuriline tööriistakast, mille abil nad raamistavad uudiseid. See tööriistakast kasutab teatud kultuuriruumile omaseid motiive, mis sarnanevad narratiivi ja raamistamise loogikaga, näiteks narratiivi tegutsejale iseloomuomaduste omistamine. See tööriistakast kasutab sõnumi vastuvõtjale kultuuriliselt tuttavaid elemente, mis tekitavad lootust, hirmu ja eelarvamusi ning teeb raamistamise mõjusamaks ning võib hõlbustada teatud narratiivide levikut.

Ajakirjaniku kultuurilise tööriistakasti teooria (Van Gorp, 2010) tugineb Swidleri (1986) käsitusele, mis näeb ette, et kultuur on kui tööriistakast sümbolitest, mille abil inimesed loovad strateegiad ja lahendavad probleeme. Van Gorp (2010) tugineb raamidele, millel on kultuuriliselt sümboolsed tähendused nagu stereotüübid, väärtused, arhetüübid, müüdid ja narratiivid, mis esindavad hirme, eelarvamusi ja lootusi. Selline kultuuriline resonants teeb sidususe raami ja probleemi vahel läbipaistvamaks ja iseenesestmõistetavaks (Benford ja Snow, 2000; Schudson,

1989). Van Gorpi (2005) uurimistöö käigus ilmnis ühtlasi, et ajakirjanikel on komme võtta raamid allikatelt, kui kajastatakse ootamatuid ja võõraid teemasid.

Ajakirjanikud sisendavad need elemendid eelnevalt väljaõppele ja professionaalsele kogemuse omandamisele, mistõttu ei pruugi nad olla teadlikud nende taas tootmisest uudiseid kirjutades (Van Gorp, 2010), mis haakub Entmani (1993) teooriaga, et kommunikaatorid ei pruugi olla raamistamisest teadlikud

Nende raamide narratiivsed koostisosad, mis panustavad muuseas uudise dramatiseerimisse ja uudise emotsionaalse mõju tõstmisesse (Van Os ja teised, 2008) võivad kohati mõnda sündmust teha problemaatilisemaks kui see päriselt on või teisalt, võivad need panustada probleemi lahenduse käsitusse viisil, et meedia tähelepanu sellele väheneb (Van Gorp, 2010).

Kultuurilise tööriistakasti teooria (Van Gorp, 2010) seletab, kuidas ajakirjanikud kasutavad valmisolevaid ja mugavaid raame ning need võivad kohati tulla ka välistelt allikatelt, kui ajakirjanikud on vastamisi ootamatu ja võõra teemaga. Mõned välisallikad, sealhulgas eksperdid, suudavad pakkuda oma sissevaadet ja ekspertiisi teema puhul, millesse ajakirjanik ei ole pruukinud süveneda. Lachapelle'i näitele tuginedes ilmneb, et eksperte küll usaldatakse, kuid nende väärtuspõhised eeldused ja probleemide raamistamised võivad mõjutada avalikku arutelu, eriti, kui puudub teaduslik üksmeel.

1.9. Ekspertide mõju ja usaldusväärsus

Lachapelle ja teised (2014) toovad esile, kuidas ekspertidel on avalikkuse arvamuse kujundamisel on ümberlükkamatu, kuid paindlik roll, mis ei pruugi olla järjepidev erapooletu info allikas. Ekspertide väärtuspõhised eeldused ja probleemide raamistamised võivad mõne vähem teaduspõhise nähtuse puhul tugevamalt esile tulla.

Downs'i (1957) järgi ei pühenda enamik inimesi keeruliste poliitiliste küsimuste analüüsimiseks piisavalt aega, vaid tugineb allikatele, keda peetakse pädevaks ja informeerituks. Sellised eksperdid pakuvad mõttelisi otseteid, mis aitavad inimestel kujundada seisukohti (Liu ja Priest, 2009). Kuid allika usaldusvääruse tajumisel on oluline roll sellel, kas informatsioon on veenev

(Druckmann, 2001). Varasemad uuringud on näidanud, et avalikkuse usaldus teaduspõhistesse tõenditesse ja ekspertiisi on üsna kõrge, eriti valdkondades, mis on kompleksed, tehnilised ja poliitika valdkonnad, mis ei seonu moraalsusega (Mooney ja Schuldt, 2008).

Senine teaduskirjandus avalikkuse usalduse määravatest teguritest teaduses on üsna ebamääraseks (Anderson jt. 2012). Kui eksperdid omavahel ei nõustu, on tõenäoline, et teised tegurid, näiteks väärtuselistest eeldustest tulenevad hoiakud ja teema raamistamine, hakkavad koos kujundama mitte ainult üldisi hoiakuid poliitikaküsimuste suhtes, vaid ka seda, kuidas tajutakse ekspertide usaldusväärsust (Chong ja Druckman, 2007).

Rahvusvaheliste konfliktide puhul on ekspertide mõju veelgi keerukam, sest konfliktid puudutavad identiteeti, moraali ja poliitikat. Seetõttu ei ole ekspertide hinnangud kunagi täielikult neutraalsed ning nende väärtusorientatsioonid võivad kujundada nii analüüsi kui ka avalikkuse hinnanguid nende usaldusväärsusele.

2. METODOLOOGIA

Käesolev peatükk kirjeldab uurimistöö empiirilist ülesehitust ning seletab, kuidas operatsionaliseerisin teorias käsitletud raamid ja narratiivid analüüsitavateks üksusteks. Metodoloogia koosneb kahest seotud osast: ekspertintervjuudest ja kvalitatiivsest sisuanalüüsist. Magistritöö ühendab ekspertintervjuude ja meediatekstide analüüsi, et võrrelda Gaza konflikti tõlgendamisel esinevaid narratiivseid rõhuasetusi ekspertintervjuudes ja meediakajastuses ning hinnata, millisel määral kanduvad ekspertdiskursused üle Eesti meediakajastusse.

Kuna ekspertide tõlgendused moodustavad olulise võrdlusraamistiku meediakajastuse analüüsimisel, algab peatükk intervjuude metoodilise ülesehituse kirjeldamisega. Ekspertintervjuud võimaldavad mõista, milliseid narratiive ja rõhuasetusi kohalikud eksperdid Gaza konflikti puhul esile tõstavad ning milliseid tähendusstruktuure nad oluliseks peavad.

Seejärel liigub peatükk meediakorpuse valiku, kodeerimisloogika ja sisuanalüüsi protsessi juurde, mille eesmärk on tuvastada, millised narratiivid domineerivad Eesti meediakajastuses ning uurida, kuidas need kattuvad või erinevad ekspertide tõlgendustest.

2.1. Andmekogumine

Andmekogumine koosnes kahest etapist: ekspertintervjuudest ja meediakorpuse loomisest. Kahe andmeallika kasutamine võimaldas võrrelda ekspertide käsitusi avalikus meediadiskursuses esinevate narratiividega ning hinnata nende võimalikku kattuvust ja erinevusi. Selline lähenemine toetab magistritöö eesmärki uurida narratiivide kujunemist ja ülekandumist Eesti meediaruumis, võimaldades analüüsida ekspertide ja meediakajastuse narratiivsete rõhuasetuste omavahelist seost.

2.1.1. Ekspertintervjuud

Magistritöö esimeses osas viisin läbi ekspertintervjuud, et uurida, kuidas meedia-, välispoliitika- ja julgeolekuekspertidid tõlgendavad Gaza konflikti ning millised narratiivsed rõhuasetused nende tõlgendustes esile kerkivad. Intervjuude analüüs eelnes meediaanalüüsile ning moodustab aluse narratiivide tüüpide ja leviku võrdluseks.

Intervjueerisin nelja inimest: Neeme Väli, Andrei Hvostov, Merili Arjakas ja Anvar Samost. Valisin intervjueeritavad eeldusel, et nad kas töötavad ajakirjanduses, on andnud meediale intervjuusid Gaza konflikti enda või teiste sõdade asjus, või nende karjäär või haridus puudutab otseselt mõnda aspekti magistritööst, kas siis meediat, ajalugu, julgeolekut või välispoliitikat. Valimi moodustasid mitmekesise taustaga eksperdid, kes pakkusid Gaza konflikti mõistmiseks omanäolisi tõlgendusi, sõltuvalt nende erialast. Intervjuude sünteesimisel osutus see mitmekesisus kasulikuks, et mõista paremini Gaza konflikti ajaloolist konteksti, kuidas mõjutavad konfliktiga seotud osapooled selle sõja arengut läbi välispoliitika ning kuidas ajakirjandus mõjutab selle konflikti tõlgendust avalikus arutelus.

Neeme Väli on kindralmajor reservis ja töötanud NATO sõjalises staabis. Väli on meedias kommenteerinud Vene-Ukraina sõda ning intervjuus andis ta sisuka ülevaate Gaza konfliktist läbi julgeoleku prisma, keskendudes sõjapidamise eetilisele ja selle võimalikule mõjule avalikkuse arvamuse kujunemisel. Andrei Hvostov on ajaloolase haridusega ja töötanud pikalt ajakirjanikuna, kommenteerides ühtlasi Gaza konflikti, tänu millele sai magistritöö täiendust Gaza konflikti ja Lähis-Ida ajaloolise konteksti näol. Merili Arjakas on Rahvusvahelise Kaitseuuringute Keskuse teadur, ajakirja Diplomaatia peatoimetaja ning tegi magistritöö Iisraeli poliitika teemal. Arjakas on samuti andnud meediale kommentaare Gaza konflikti asjus. Läbi Arjakase sai magistritöö täiendavat konteksti Gaza konflikti välispoliitilisest kontekstist. Anvar Samost töötas pikalt Eesti Rahvusringhäälingu uudiste- ja sporditoimetuse peatoimetajana ja andis intervjuus magistritööle olulist konteksti ajakirjanduse rollist ja võimetest narratiivide kujunemisel.

2.1.2. Meediakorpus

Meediaanalüüsiks koostas ligikaudu 2800 artiklist koosneva tekstikorpuse, mis hõlmab Eesti Rahvusringhäälingu, Delfi ja Postimehe veebis ilmunud artikleid ajavahemikus 07.10.2023–25.03.2026. Valitud periood võimaldab jälgida narratiivide kujunemist nii konflikti eskalatsiooni algfaasis kui ka selle edasisel arengul. Artiklid kogusin märksõna „Gaza“ alusel ning andmestiku

puhastasin käsitsi, eemaldades tekstid, mis ei käsitlenud konflikti sisuliselt. Asjakohaseks lugesin artikkelid, kus Gaza konflikt oli keskne teema või kus käsitleti sõjategevust, diplomaatilisi arenguid või humanitaarkriisi; möödaminnes mainitud või teemavälised artikkelid jätsin välja. Viisin kõik artikkelid ühtsesse tabeliformaati, mis sisaldab artikli kuupäeva, väljaannet, pealkirja ja täisteksti. Järgnevalt tutvustan andmeanalüüsi meetodeid.

2.2. Andmeanalüüs

Andmeanalüüs koosneb ekspertintervjuude, meediakorpuse ja uudisartiklite analüüsist. Andmeanalüüs koosneb ekspertintervjuude ja meediakorpuse analüüsist, mille eesmärk on tuvastada Gaza konflikti käsitluses esinevad domineerivad narratiivid ning võrrelda ekspertide tõlgendusi Eesti meediakajastuses kujunenud diskursiivsete rõhuasetustega.

2.2.1 Intervjuude analüüsimeetod

Intervjuud transkribeeriti ja analüüsiti kvalitatiivse sisuanalüüsi meetodil, tuginedes Mayringi (2014) käsitlusele, mis rõhutab süsteemset ja reeglipõhist kategooriate loomist ning võimaldab ühendada kvalitatiivse interpretatsiooni ja struktureeritud kodeerimise. Mayringi (2014) lähenemine toetab nii induktiivset kui ka deduktiivset kategooriate moodustamist; induktiivses etapis kujunevad kategooriad tekstist esilekerkivate mustrite põhjal, deduktiivses etapis lähtutakse teoreetilisest raamistikust.

Magistritöös rakendasin mõlemat lähenemist koos. Analüüs algas induktiivse kodeerimisega, mille eesmärk oli tuvastada intervjuudes esilekerkivad narratiivsed mustrid ilma eelnevalt fikseeritud kategooriateta. Seejärel struktureerisin need narratiivid deduktiivselt, kasutades Miskimmoni (2014) narratiiviraamistikku, mis võimaldas narratiivide koostisosade süstemaatilist võrdlemist ja edasist analüüsi.

Järgnevalt kirjeldan intervjuude analüüsimeetodit, mis toimus kahes etapis.

2.2.2 Induktiivne narratiivide tuvastamine

Intervjuude esimeses analüüsietapis kasutasin avatud ja temaatilist kodeerimist, mille eesmärk oli tuvastada andmestikust esilekerkivad narratiivsed raamistikud. Selle protsessi käigus tuvastasin korduvad mustrid, mille kaudu eksperdid tõlgendasid ja raamistasid Gaza konflikti tähendust.

Induktiivne lähenemine võimaldas tuvastada narratiivid, mis ei olnud eelnevalt teoreetiliselt ette määratud, vaid kujunesid välja intervjuude sisulise analüüsi käigus. Induktiivse analüüsi tulemusel ilmnesisid korduvad tõlgendusmustrid, mille põhjal eristasin järgmised analüütilised narratiivikategooriad (poliitiline, ajalooline, geopoliitiline, julgeoleku- ja humanitaarne narratiiv), mida kirjeldan täpsemalt tulemuste peatükis.

Induktiivne lähenemine tugineb kvalitatiivse sisuanalüüsi põhimõtetele, mille kohaselt kategooriad tuletatakse andmestikust süsteemse kodeerimisprotsessi kaudu (Mayring, 2014).

2.2.3 Deduktiivne narratiivide struktureerimine

Pärast narratiivide kaardistamist kasutasin deduktiivset analüüsi, tuginedes Miskimmoni narratiivikomponentide mudelile, mille keskseteks elementideks on tegutsejad, keskkond, konflikt ning võimalik lahendus.

Seda raamistikku ei kasutanud ma narratiivide määratlemiseks, vaid nende analüütiliseks struktureerimiseks ja omavaheliseks võrdlemiseks. Lähenemine võimaldas süstemaatiliselt kirjeldada, kuidas erinevates narratiivides konstrueeritakse konflikti osapooli, määratletakse vastutus ning kujundatakse arusaamu konflikti dünaamikast ja võimalikest lahendustest. Induktiivselt tuvastatud narratiivid moodustasid aluse ka meediaanalüüsi kodeerimisraamistikule, võimaldades võrrelda ekspertide tõlgendusi meediakajastuses domineerivate narratiividega.

Kodeerimisprotsess käsitleb narratiive kui kommunikatiivseid tähendusüksusi, mida struktureeritakse deduktiivselt teoreetilise raamistiku alusel, mis võimaldab kvalitatiivset, kuid reeglipõhist ja struktureeritud tõlgendust (Mayring, 2014). Narratiivide analüütiline

struktureerimine tugineb Miskimmoni jt (2014) narratiivikomponentide mudelile, mis aitab hinnata nende sisemist ülesehitust ning omavahelist võrreldavust.

See lähenemine võimaldas käsitleda narratiivide kujunemist dünaamilise protsessina, mitte staatiliste kategooriatena, lisaks võrrelda nende struktuurilist põimumist läbi korduvate raamide, kultuuriliste tõlgendusmustrite ja ekspertide pakutud tõlgendusraamistike koostöös.

2.2.4 Meediaanalüüs: standardiseeritud kahe taseme kontentanalüüs

Meediaanalüüsi eesmärk on võrrelda ekspertintervjuudes esinevaid narratiivseid rõhuasetusi Eesti meediaväljaannete diskursusega ning hinnata, millised narratiivid domineerivad Eesti meediakajastuses ja millisel määral kanduvad ekspertdiskursused üle meediakajastusse. Metoodika koosneb kahest põhietapist. Esimene etapp on ekspertintervjuude põhjal narratiivse sõrmejälje loomine. Teine etapp on ligikaudu 2800 uudisartikli standardiseeritud kontentanalüüs ja võrdlus ekspertide narratiividega.

Suure tekstikorpuse analüüsimisel kasutan standardiseeritud kontentanalüüsi, mis ühendab kvalitatiivse sisuanalüüsi interpretatiivse loogika ja arvutusliku tekstianalüüsi skaleeritavuse. Märksõnapõhine kodeerimine võimaldab tuvastada narratiivsete kategooriate esinemist ja koosesinemist suuremahulises andmestikus ning toetab hilisemat kvalitatiivset tõlgendust (Grimmer & Stewart, 2013). Automatiseeritud meetodid ei asenda kvalitatiivset analüüsi, mistõttu valideerin tulemused käsitsi ning tõlgendan neid sisuanalüüsi põhimõtete alusel. Enne analüüsi eemaldas in veebikraapimise käigus artiklitest tehnilised elemendid (nt jalused, lingid, korduvad plokid), et analüüs põhineks üksnes sisulisel tekstil.

Standardiseeritud kontentanalüüs tähendab, et tekstikorpuse analüüsimiseks kasutan ühtset koodiraamistikku, märksõnade kategooriad on ette määratletud intervjuuanalüüsi käigus tuvastatud narratiivsete kategooriate põhjal, et tagada kodeerimise järjepidevus ja võrreldavus kogu tekstikorpuses. Kodeerimisreeglid on ühesugused kõigi tekstide puhul ja analüüs on reprodutseeritav. Analüüs hõlmab sõnasagedusi, märksõnade koosesinemist, temaatiliste klastrite tuvastamist ja narratiivide artiklites esinemise tuvastamist kodeerimisreeglite alusel.

Esimesel analüüsisin tekstikorpust tervikuna ja väljaannete kaupa, et tuvastada ekspertintervjuude põhjal määratletud narratiivide domineerivust ning nende jaotumist väljaannete lõikes. Samuti kaardistan sagedamini esinevad märksõnad ja tõlgendusraamid ning narratiivide koosinemise mustrid, mis moodustavad erinevaid tähenduslikke kombinatsioone. Makrotasandi analüüs võimaldab hinnata, millisel määral kanduvad ekspertintervjuudes tuvastatud narratiivid üle meediakajastusse. Analüüsis kasutan kvantifitseeritud kodeerimistulemusi, sealhulgas narratiivide esinemissagedust, märksõnade koosinemist, koodimaatrikseid ja visualiseerimisvahendeid nagu sõnapilved.

Teisel tasandil uurin valitud artiklite keelelist ja diskursiivset ülesehitust, et näidata, kuidas narratiivid konkreetsetes tekstides realiseeruvad. Analüüs keskendub sõnastusele, rõhuasetustele ja narratiivide põimumisele, kasutades artikli narratiivset sõrmejälge, mis hõlmab märksõnade profiili, narratiivide esinemissagedust ja koodide tihedust (kodeeritud segmentide osakaal artikli tekstis) ning diskursiivset mustrit. Kvalitatiivne tõlgendus võimaldab hinnata, kuidas kujutatakse konflikti osapooli ning kas ilmneb „meie versus nemad“ raamistus (Mintz ja Redd, 2023).

Selleks analüüsiks moodustasin sihipärase valimi, mis hõlmas kaheksat üldiselt kõige narratiivihedamat artiklit, viit konkreetse narratiivi poolest kõige tihedamat artiklit, kolme tasakaalustavat artiklit erinevatest väljaannetest ning kahte erineva žanriga artiklit. Selline valik võimaldas analüüsida domineerivaid narratiivseid mustreid, narratiividele omaseid rõhuasetusi ning kaasata valimisse erinevaid käsitlusi.

2.2.5 Deduktiivne narratiivne kodeerimine

Esimeses etapis rakendan deduktiivset kodeerimist, mille aluseks on ekspertintervjuude induktiivse analüüsiga tuvastatud narratiivsed raamistikud (poliitiline, ajalooline, geopolitiline, julgeoleku- ja humanitaarne narratiiv), et koostada ekspertintervjuude põhjal narratiivne muster.

Neid kategooriaid kasutan meediatekstide süstemaatiliseks kodeerimiseks MAXQDA tarkvaras, mis võimaldab võrrelda, mil määral ja millisel kujul intervjuudes esile kerkinud narratiivid esinevad meediakajastuses. Kodeerimisprotsessi järjepidevuse tagamiseks kasutasin ühtset koodipuud ning kodeerimisreegleid, mida rakendasin kogu tekstikorpuse ulatuses.

Kodeerimisprotsessi täpsustamiseks rakendasin narratiivikategooriate operatsionaliseerimist märksõnapõhise toe abil. Sidusin iga narratiivi indikatiivsete märksõnade ja tüvisõnadega, mille eesmärk oli toetada kodeerimise järjepidevust ning vähendada subjektiivset varieeruvust suuremahulises tekstikorpuses. Märksõnastik kujunes osaliselt ekspertintervjuudes esile kerkinud mõistetest ja väljenditest, kuid täiendasin seda sünonüümide, tüvivormide ja seotud terminitega, et parandada narratiivide tuvastamise täpsust ning hõlmata meediakajastuses kasutatud erinevaid sõnastusviise.

Märksõnad ei defineerinud narratiivseid kategooriaid, vaid toimisid abivahendina nende esinemise tuvastamisel ja kontrollimisel MAXQDA keskkonnas.

Narratiivikategooriate kujundamisel lähtusin ekspertintervjuude struktureeritud küsimustest, mis keskendusid konflikti tõlgendamisele, raamistamisele ja võrdlemisele. Intervjuude analüüsi põhjal tuvastasin korduvad tõlgendusmustrid, tähendusväljad ja märksõnad, mille alusel kujunesid järgmised narratiivikategooriad:

- Poliitiline narratiiv (enesemääramine, poliit*, õigused, inimõig*, esindatus, demokraatia, vabadus*, õigusriik, režiim, okupatsioon, suveräänsus, riiklus, iseseisvus, kahe riigi lahendus, tunnusta*)
- Ajalooline narratiiv (ajalugu, ajalooli*, minevik, juured, pikaajaline konflikt, riigi teke, 1948, holokaust, Nakba, Teine maailmasõda, kuuepäevasõda, intifada, okupatsioon, kolonial*, pärand)
- Geopoliitiline narratiiv (USA, Euroopa Liit, lääne*, Venemaa, Iraan, Süüria, Hiina, NATO, ÜRO, Lähis-Ida, suurvõim, liitlane, diplomaat*, sanktsioon*, vaherahu, piirkondlik, toetus)

- Humanitaarne narratiiv (humanitaar*, kannatus*, tsiviil*, ohvr*, hukkun*, vigast*, veresaun, katastroof, näl*, haigla, lapsed, põgenik*, varemed, purust*, pommitamine, genotsiid, sõjakurite*, kriis)
- Julgeoleku narratiiv (julgeolek, oht, terror*, Hamas, rünnak*, raket*, pantvang*, sõjali*, relvarühmitus, enesekaitse, eskalatsioon, radikaliseer*, kaitsevägi, sõjategevus, operatsioon)

Lisaks analüüsisin ekspertintervjuude ja meediakajastuse narratiivide võimalikku diskursiivset kattuvust, võrreldes narratiivide suhtelist esinemissagedust ja koosinemise mustreid eri väljaannetes. Analüüsi toetavad visuaalsed vahendid nagu väljaandepõhised sõnapilved, narratiivide sagedustabelid ja koodimaatriksid. Sõnapilved täidavad illustratiivset rolli, kuid järeldused põhinevad kodeeritud ja kvantitatiivsel sisuanalüüsil.

2.3. Meetodikriitika

Magistritöö ekspertintervjuude valim ei ole esinduslik kõigi Eesti Lähis-Ida, julgeoleku- või välispoliitika ekspertide suhtes, vaid tegemist on sihipärase ja strateegilise valimiga. Intervjueeritavad valiti nende erialase pädevuse, avaliku nähtavuse ning Gaza konflikti käsitlemise kogemuse põhjal. Selline lähenemine võimaldas koguda üksikasjalikke ja analüütilisi tõlgendusi, kuid tähendab ühtlasi, et tulemusi ei saa üldistada kogu Eesti ekspertkogukonnale.

Märksõnapõhine kodeerimine võimaldas analüüsida suuremahulist tekstikorpust süsteemselt ja võrreldavalt, kuid kaasneb piirangutega. Märksõna olemasolu ei tähenda alati ilmtingimata teatud narratiivi esinemist ning narratiivid võivad avalduda ka vaikimisi ilma eelnevalt määratletud võtmesõnadeta. Selle mõju vähendamiseks kontrollisin kodeerimistulemusi käsitsi ning tõlgendasin tulemusi kvalitatiivse sisuanalüüsi põhimõtetest lähtuvalt.

Lisaks ei ole narratiivikategooriad täielikult üksteisest eraldatavad, kuna üks ja sama tekstilõik võib sisaldada samaaegselt julgeoleku-, geopoliitilisi ja humanitaarseid elemente. Narratiivide määratlemine ja kodeerimine sisaldab seetõttu paratamatult uurijapoolset interpretatiivset komponenti.

3. TULEMUSED

Tulemuste peatükis käsitlen esimesena ekspertintervjuudes ilmnunud narratiive ja nende põimumist, et selgitada, millised narratiivid domineerivad ekspertide puhul Gaza konflikti tõlgenduses. Seejärel arutan meediaanalüüsi kahe tasandi tulemusi, et välja tuua, millised narratiivid domineerivad Eesti meediakajastuses. Viimasena esitan tulemused ekspertide tõlgenduste ja meediakajastuse narratiivide põimumisest, keskendudes sellele, kuidas ekspertide tõlgendused Eesti meediakajastusse kanduvad.

Alustan ekspertintervjuudest, kuna need pakuvad võrdlusraamistiku meediakajastuses esinevate narratiivide tõlgendamiseks ning aitavad mõista, milliseid rõhuasetusi eksperdid Gaza konflikti puhul oluliseks peavad.

3.1. Ekspertintervjuude tulemused

Poolstruktureeritud ekspertintervjuude tulemused näitavad, et ekspertide tõlgendused Gaza konfliktist on mitmekesised, narratiivselt põimunud ning sõltuvad eksperdi erialasest taustast. Järgnevalt selgitan, kuidas narratiivid intervjuudest tuvastati ja millist analüütilist lähenemist seejuures rakendasin.

3.1.1. Narratiivide tuvastamine ja analüüsi lähenemine

Ekspertintervjuude analüüs viidi läbi kahes etapis. Esmalt kasutasin avatud ja temaatilist lugemist, et tuvastada korduvad narratiivsed mustrid. Seejärel rakendasin deduktiivset kodeerimist, mis tugines Miskimmoni narratiiviraamistikule (tegutsejad, keskkond, konflikt, lahendus). Sellele lisandus induktiivne täpsustav analüüs, mille eesmärk oli tuvastada narratiivide sisemine varieeruvus ja eri olukordades teiste narratiividega seostuvad aspektid.

Esimese etapi eesmärk oli uurida, millised narratiivid ilmnevad ekspertide intervjuudest, vastavalt nende isiklikule tõlgendusele konflikti loost, läbivast süžest ja mustritest, mis aitaksid neil konflikti tõlgendada ja mõista. Arvestades, et intervjuueeritud eksperdid on meediaga kokku puutunud kas töö käigus ajakirjanikena või andnud meedias intervjuusid Gaza konfliktiga seonduvatel teemadel, nagu julgeolek, välispoliitika või ajalugu, siis ekspertidel on ammendav kokkupuude Gaza konflikti meediakajastusega Eestis. Sel viisil sain intervjuudest ühtlustada ekspertide käsitletuse Gaza konfliktist ja määrata konflikti domineerivad narratiivid Eesti meediakajastuses. Induktiivne analüüs näitas, et narratiivid varieeruvad ja nende ajalisus võib sõltuda teistest narratiividest. See situatiivsus ja tingimuslikkus abistas intervjuude teise poolega, kus ma uurisin muuseas, kuidas Eesti avalikus arutelus levivad narratiivid, kuidas erinevad kohalike ekspertide tõlgendused Gaza konfliktist ja kuidas nende lood ning narratiivid jõuavad Eesti avalikkuseni. Intervjuudest ilmnes, et Eesti avalikku arutelu jõuavad narratiivid ebajärjepidevalt ning läbi väheste ekspertide, mis võib viidata, et ekspertide tõlgendused Eesti meediakajastuses domineerivate narratiividega ei pruugi olla ühtlane ega kooskõlas.

Järgnevalt esitan intervjuudest ilmnenuid peamised narratiiviraamistikud.

3.1.2. Peamised narratiiviraamistikud

Analüüsi tulemusel eristus ekspertintervjuudes viis peamist narratiivi, milleks olid poliitiline, ajalooline, geopoliitiline, julgeoleku ja humanitaarne narratiiv. Intervjuueeritavad vastasid küsimustele, mis puudutasid nende isiklikku lugu konfliktist, selle peamist süžeed või läbivat joont, ning milliste mustritega nad konflikti mõtestavad. Nende küsimustega soovisin vältida konflikti teema eraldamist ja lasta intervjuueeritavatel süveneda konflikti tõlgendamisesse,

alustades nende isiklikust tõlgendusest ja liikudes laiemate tõlgenduste juurde, mis võivad seonduda konflikti narratiivide muude aspektidega ja mitte ainult teemadega, mis neid isiklikult kõnetavad. Sedasi sain määrata Gaza konflikti narratiiviide Eesti meediakajastuse empiirilise alusena ja koodipuu magistritöö meediaanalüüsi etapiks, mille abil uurida, kuidas ekspertide tõlgendused meediakajastusega suhestuvad.

Järgnevalt kirjeldan iga narratiiviraamistiku ühe kaupa, alustades poliitilisest narratiivist.

3.1.3. Poliitiline narratiiv

Poliitiline narratiiv põhines demokraatia, vabaduse ja õigusriigi iseloomuomaduste rõhutamisega. See toimis normatiivse hindamisraamina, mille kaudu legitimeerida konflikti osapoolte kannatused ja tegevused.

AS: “Väga lihtsalt öeldes: Iisrael on õigusriik, demokraatia. Seal on inimestel vabadused, mis on sarnased sellele, mida on inimestel võimalik kasutada vabades riikides. Need riigid, liikumised, või organisatsioonid, kes Iisraeli üritavad hävitada, need on mittevabad ja totalitaarsed”

MA: “Ehk siis [tegemist on] poliitilise vaidlusega enesemääramisõiguse üle väga väikesel territooriumil, millesse on seotud ka religioosne konflikt.”

Ekspertintervjuudest selgub, et poliitiline narratiiv kujutab konflikti osapooli läbi riigikordade vastandamise ning seeläbi legitimeerib nende praeguse tegevuse. Järgnevalt liigun edasi ajaloolise narratiivi juurde, mis toimis nii toetava ja kontekstualiseeriva raamina kui ka keskse seletusena.

3.1.4. Ajalooline narratiiv

Ajalooline narratiiv esines pea kõigis intervjuudes, kuid selle roll varieerus. Mõnel juhul oli see keskne seletusraam, teistel juhtudel oli ajalooline narratiiv põimitud teise narratiivi, et seda kontekstualiseerida.

AS: “Ajalugu... Vaadates siis teisest maailmasõjast – seal on veel terve rida tähenduskihte. Iisraeli riigi tekkest alates, mis on omaette lugu”

MA: “Laias laastus on see minu jaoks pinge selle vahel, et mõlemad pooled saavad väita, et neile on tehtud ülekohut. Ilmselt palestiinlased elasid seal piirkonnas siis, kui juutide immigratsioon 1880-test alates süvenes.”

AH: “Piirkonna traditsiooniks või *modus vivendi*’iks on, et kui sind rünnatakse, nii nagu juhtus 7. oktoobril, kui Iisraelilt rünnati, siis traditsioon eeldab seda, et sa vastad hästi jõuliselt ja võib-olla isegi üle reageerides ja ülemäära jõudu kasutades.”

Intervjuude nopped näitavad, et ajalooline narratiiv võib teisi narratiive kontekstualiseerida või toimida eraldiseisva tõlgendusraamina konfliktist. Järgnevalt liigun geopoliitilise narratiivi juurde, mis asetab konflikti laiemasse piirkondlikku ja rahvusvahelisse raamistikku.

3.1.5. Geopoliitiline narratiiv

Geopoliitiline narratiiv seostab konflikti piirkonna rahvusvahelise võimuvõitlusega ning raamistab konflikti osana laiemast maailmakorrast. Selle tegutsejad võivad olla osapoolte abistamisega otsesemalt seotud nagu Ameerika Ühendriigid Iisraeliga või kaudsemalt nagu Venemaa ja Iraan.

NV: “Kui me räägime globaalsest võimuvõitlusest, siis need mängivad kindlasti rolli ja mängisid ka toona.”

NV: “Näiteks Hamas ründas Iisraeli soomustehnikat esialgu edukalt droonidega ja väidetavalt oli seal mängus ka vene instruktorite käsi, kes jagasid Hamasiga oma kogemusi Ukraina sõjast. Iseasi, kui võrd tõsi see on, aga vähemalt toona liikus selline info.”

AS: “Viimased Iisraeli rünnakud Iraani vastu. Kuidas need haakuvad selle Gaza konfliktiga? Põhimõtteliselt Iraan on olnud ju tegelikult Hamasi kõige suurem soosija, rahastaja, ideoloogia kujundaja ja relvadega varustaja.”

Intervjuudes esines geopoliitiline narratiiv laiendava raamina, mis kaasas konflikti rohkem tegutsejaid, kellel on Iisraeli ja Hamasiga ühised huvid, toimides sedasi kontekstualiseeriva tõlgendusena. Kuna geopoliitiline raam põimus sageli julgeolekuga, liigun järgmisena julgeoleku ja humanitaarnarratiivi juurde.

3.1.6. Julgeoleku ja humanitaarne narratiiv

Humanitaarne narratiiv ilmnes ekspertintervjuudes marginaalselt ning oli põimitud julgeoleku narratiivi, mitte esitatud eraldiseisva tõlgendusena konfliktist. See tähendab, et humanitaarne narratiiv järgnes ajas julgeolekuga seotud sündmusele, mis õigustavad enesekaitset ja eskalatsiooni.

NV: “Kui Iisrael tunnetab tõsist ohtu oma riigi eksistentsile ja oma kodanike eludele, siis ennast ei piirata ega hoita tagasi. Kohati on tagajärjed sellised, mida meie õigusruumis võib sisuliselt nimetada sõjakuritegudeks. Hamasi käitumine – relvitute inimeste ründamine ja muud meetodid, mis absoluutselt ei käi tsiviliseeritud sõjapidamise juurde.

AH: “Aga see seitsmenda oktoobri veresaun, mille Gazasse tulnud võitlusrühmad korraldasid – see mõjus paraja šokina. ... Nii et ma võtsin sellise seisukoha, et Iisraelit rünnati ja neil on õigus ennast kaitsma hakata.”

Intervjuude katkendid näitavad, kuidas humanitaarne narratiiv tekkis reaktsioonina julgeoleku narratiiviga seotud sündmuste tagajärjel, ennekõike Hamasi 7.oktoobri rünnaku järel ja hiljem Iisraeli sõjalise sekkumise järel. Humanitaarne narratiiv on seega teisene narratiiv, mis seondub sõjategevuse tagajärgede ja tsiviilohvritega.

Kokkuvõttes näitasid ekspertintervjuud, et Gaza konflikti tõlgendati peamiselt julgeoleku- ja geopoliitilise narratiivi kaudu, millele toetusid ajaloolised, poliitilised ja humanitaarsed raamid. Narratiivid ei esinenud intervjuudes eraldiseisvalt, vaid moodustasid omavahel seotud tõlgendusraamistikke, milles ühe narratiivi rõhuasetused mõjutasid ka teiste tähendust. Selline põimumine ilmnes eriti agentsuse, vastutuse ja moraalse legitiimsuse kujutamisel, mida käsitlen järgmises alapeatükis narratiivide sisemise dünaamika kaudu.

3.1.7. Narratiivide sisemine dünaamika

Ekspertintervjuudes ilmnenuid narratiivid ei esinenud jäikade tõlgendustena, mis koosnesid üksikust eraldiseisvast narratiivist. Narratiivid põimusid omavahel ning millised narratiivid täpsemalt seda tegid, sõltus sageli intervjuueeritava taustast.

MA: “Mina vaatan asju kõige rohkem läbi Iisraeli prisma. Ma tunnen, et see on pool, millega mul on kokkupuude ja mille toimimisest ma saan rohkem aru.”

NV: “Mina vaatan ennekõike sõjalisest vaatenurgast tänu oma taustale. Loomulikult ei käi sõjandus kunagi poliitikast lahus, aga mind primaarselt huvitab asja sõjaline külg.”

AH: “... Ühesõnaga, tahan öelda, et ma napsan väga erinevatest allikatest. Siis proovin teha mosaiigi kildudest omaenda pildi. Muidugi on ka veel see, et ma ikkagi toetun oma ajaloolase haridusele.”

Intervjuunäited viitavad, et Gaza konflikti käsitus ei ole ekspertide seas ühtne, vaid varieerub sõltuvalt nende professionaalsest taustast ja erialastest teadmistest.

Järgmisena käsitlen ekspertintervjuudes mainitud pöördepunkte ja diskursiivseid lünki, mis toovad esile nii narratiivide muutumise hetked kui ka avaliku arutelu iseärasused, mis mõjutavad Gaza konflikti tõlgendamist Eestis.

3.1.8. Diskursiivsed lüngad ja pöördepunktid

Pöördepunktide analüüs põhineb intervjuuküsimusel, mis palus vastajatel tuvastada sündmusi, visuaalseid hetki ja diskursiivseid nihkeid, mis on muutnud konflikti tõlgendust või narratiivset kulgu. Vastuste põhjal eristus kolm korduvat tasandit, mis kujunesid induktiivse temaatilise kodeerimise käigus. Kategooriad ei olnud ette antud, vaid ilmnesisid vastuste korduva võrdleva kodeerimise tulemusel.

Analüüsi tulemusel eristus kolm peamist pöördepunktide kategooriat:

- sündmuslikud pöördepunktid, mis viitavad otseselt konflikti kulgu muutvatele sündmustele (näiteks 7. oktoober ja sellele järgnenud sõjalised operatsioonid)
- visuaalsed ja humanitaarsed pöördepunktid, mis mõjutavad konflikti emotsionaalset ja moraalset tõlgendamist (näiteks pantvangide kajastus ja Gaza infrastruktuursed purustused)
- diskursiivsed pöördepunktid, mis kajastavad muutusi konflikti avalikus tõlgenduses ja keelekasutuses (näiteks uute terminite esiletõus meedias ning ekspertintervjuudes)

kirjeldatud nihked osapoolte institutsionaalses ja moraalses raamistamises, sh muutused selles, kuidas konflikti osapooli kategoriseeritakse ning kuidas nende tegevust legitimeeritakse või problematiseeritakse)

Sündmuslike pöördepunktidenä toodi välja kõige sagedamini 7. oktoober, aga ühtlasi sellele järgnenud sõjalised operatsioonid.

AH:” “Aga see 7. oktoobri veresaun, mille Gazasse tulnud võitlusrühmad korraldasid – see mõjus paraja šokina”

MA: “7. oktoober ise, sellele järgnes Iisraeli maavägede operatsioon, Gazas esimene relvarahu ja pantvangide kojutamine.”

AS: “Viimase aasta, viimase ütleme 10 aasta ajaloos kindlasti on selleks 7. oktoober.”

Visuaalsed pöördepunktid seonduvad eelmainitud sündmuslike pöördepunktidenä, kuid eksperdid sisse meediakajastuse visuaalse osa ning selle emotsionaalse kaalu, mitte ainult sündmuse laiema mõju konflikti arengule.

NV: “Kaadrid, kuidas käituti nende pantvangidega. Konflikti alguses oli neid päris palju liikumas. Nimelt, kuidas käituti inimestega, kes olid võetud Iisraelis kinni ja viidud üle piiri. Nendega käidi väga halvasti ümber – väga mõnitavalt ja üsnagi robustselt. Kahtlemata miski, mis loob pildi, millega on tegu. Siis kindlasti formaat, kuidas pantvange hiljem üle anti. Kuidas sellest tehti teise poole [Hamasi] poolt propagandaüritus, mis oli pantvangidele väga alandav. Visuaalina oli see väga mõjuv ja näitas, et see vastane Iisraelile pole tavapärane. Ühtlasi üldpilt Gazast ja purustustest seal, mis andis visuaali jõu kasutamise ulatusest.”

Diskursiivsete pöördepunktidenä mainis AH enda intervjuus sõna genotsiid, mille kasutamine oli ajendatud rohkem emotsioonidenä kui et sõna definitsioonist.

AH: “See hetk, kui Lääne meedias äkki hakati hästi massiivselt rääkima, et Gazas toimub genotsiid. Genotsiidi defineerimisel ikkagi lähtutakse kindlatest kriteeriumidest ja neid võib kergelt järele vaadata.”

Intervjuudes esinenud pöördepunktid ning nende tasandid näitavad, et narratiivide muutus ei pruugi olla lineaarne, vaid nihkuda läbi spetsiifiliste ja erakorraliste sündmuste, nende visuaalide ja terminoloogia. Sündmused võivad käivitada uusi tõlgendusi ja narratiivide esiletulekut, visuaalid raamistada ja kinnitada mõnda narratiivi ning diskursiivne pöördepunkt omakorda raamistada ja muuta narratiivi püsivamaks.

Intervjuude käigus tõid eksperdid ühtlasi välja mõned lüngad avalikus arutelus, kas narratiivide endi või nende leviku asjus, mis võivad kallutada diskursust konkreetsetes suunas.

AH”: Minu meelest meedias on meedias kaks narratiivi. Ütleme nii avalik-õiguslikus kui erameedias on siiski domineeriv see, et Iisraelil on õigus ennast kaitsta. Sotsiaalmeedias seevastu, väljaannetes nagu Müürileht, seal domineerib see [narratiiv], et tegemist on imperialistliku, sotsialistliku agressiooniga ja genotsiidiga Palestiina rahva vastu. Ma ei näe vahepealseid varjundeid.”

MA: “Selle kõrval on ka neid narratiive, mida on siis rohkem ajakirjanduses, mis räägivad humanitaarrelanike kannatustest. Iisraeli ja Palestiina puhul Eestis vähem, aga lääneriikides on see küll tõusnud selliseks temaatikaks, kus peab tingimata võtma nagu ühe või teise seisukoha - kindlasti kellegi poolt või vastu olema.”

NV: “Meil on läbi tulnud mõlemad pooled. Ühtepidi toetus Iisraelile ja arusaam, et tegemist oli terrorirünnakuga, millele Iisrael riigina oma kodanike kaitseks pidi reageerima. See oli meil täiesti olemas ja valdav. Teisalt, kui mäletate, siis meil ei olnud küll demonstratsioone Hamasi toetuseks, aga Palestiina ja palestiinlaste toetuseks.”

AS: “Minu meelest on selle avaliku diskursusega asjad üsna hästi, võrreldes mõne teise Euroopa riigiga.”

Ekspertintervjuude põhjal on Eesti avalikus arutelus küll hääl antud konflikti mõlemale osapoollele

ning ei esine mõne üksiku narratiivi domineerimine. Ühtlasi ilmneb narratiivide platvormide põhine jagunemine ning avalikus arutelus käsitus, et konflikt on kahe vastanduva osapoole vastasseis, kus vastutus ja süü peab olema ennekõike ühe osapoole kanda.

Ekspertintervjuude põhjal varieerusid Gaza konflikti tõlgendused oluliselt, sõltuvalt intervjueeritavate professionaalsest taustast, kogemusest ja varasematest teadmistest. Ühtset, kõigi ekspertide jagatud narratiivi ei ilmnud. Selle asemel olid narratiivid põimunud, mitte eraldiseisvad: ajalooline narratiiv seostus mõnel juhul julgeolekuga, julgeolekunarratiiv humanitaarküsimustega, poliitiline narratiiv ajalooliste põhjendustega jne.

Läbiv muster oli seega mitte teatud narratiivide domineerimine, vaid nende omavaheline põimumine, kus iga ekspert tõi esile talle professionaalselt või kogemuslikult kõige tähenduslikumad aspektid. See näitab, et ekspertide tõlgendused ei ole staatilised raamid, vaid dünaamilised tõlgenduspraktikad, mis kohanduvad nii sündmuste kulgemise, visuaalsete impulsside kui ka isiklike teadmistega. Selline narratiivide põimumine loob aluse analüüsida, kuidas ekspertide mitmekihilised tõlgendused võivad erineda Eesti meediakajastuses nähtavatest lihtsustatud või sündmuspõhistest raamidest, mis on järgmise uurimisküsimuse keskmes.

3.2. Meediaanalüüsi tulemused

Meediaanalüüs koosnes meediakorpuse narratiivide mustrite analüüsist ja narratiivide funktsiooni ja põimumise analüüsist uudisartiklites. Esimesel tasandil uurisin ekspertintervjuude põhjal tuletatud viie narratiivi sagedust meediakorpuses ning nende narratiivide kodeeritud segmente, milleks kasutasin märksõnapõhist kodeerimist. Allpool toon välja, kuidas narratiivid jaotusid magistr töö terves meediakorpuses ja väljaandepõhiselt vastavalt narratiividele endile ja nende kodeeritud segmentidele. Narratiivide sageduse määramisega saan uurida, millised Gaza konflikti narratiivid domineerivad Eesti meediakajastuses ja kodeeritud segmentide abil saan uurida, kuidas ekspertide tõlgendused ja narratiivid kanduvad üle meediasse.

3.2.1. Meediakorpuse narratiivide mustrite analüüsi tulemused

Analüüs hõlmas kolme Eesti meediaväljaannet ning kokku ligikaudu 2800 artiklit. Koodide esinemissagedus näitab, et Gaza konflikti kajastuses domineerivad selgelt julgeoleku- ja geopoliitilised narratiivid, mis raamistavad konflikti peamiselt sõjalise ja rahvusvahelise poliitilise kriisina. Artiklid jaotati programmi MAXQDA dokumendisüsteemis väljaannete kaupa kolme gruppi. Narratiivide esinemissageduse võrdlemiseks kasutati Code Matrix Browserit, mis aktiveeriti nii kogu korpuse kui ka iga väljaande jaoks eraldi. See võimaldas võrrelda narratiivide domineerimist nii üldises meediakajastuses kui ka väljaannete lõikes.

Meediakorpuse narratiivide ja narratiivisegmentide osakaalud on koondatud Tabelisse 1, tuginedes Lisa 4 ja Lisa 5 tabelites esitatud andmetele.

Tabel 1. Meediakorpuse narratiivide ja narratiivisegmentide osakaalud

Narratiiv	Kodeeritud artiklite osakaal (%)	Artiklite arv	Narratiivi segmentide osakaal (%)	Narratiivi segmentide arv
Julgeolek	97%	2707	48%	31987
Geopoliitiline	88%	2445	30%	19954
Humanitaarne	73%	2046	15%	9649
Poliitiline	42%	1177	6%	3936
Ajalooline	15%	425	1%	893

Julgeoleku- ja geopoliitiline narratiiv esinevad peaaegu kõigis artiklites, mis näitab nende kesket rolli meediaraamistikus. Humanitaarne narratiiv on laialt levinud, kuid mitte domineeriv. Poliitiline ja eriti ajalooline narratiiv on marginaalsed. Julgeoleku- ja geopoliitiline narratiiv moodustavad kokku ligi 80% kõigist segmentidest, mis kinnitab nende domineerivat positsiooni.

3.2.1.1. Narratiivide jaotus väljaannete lõikes

Kogu meediakorpuse narratiivimustrite analüüsi järel on väljaannete lõikes esitatud narratiivide ja narratiivisegmentide osakaalud koondatud Tabelitesse 2, 3 ja 4. Eesti Rahvusringhäälingu andmed tuginevad Lisa 6 ja Lisa 7 tabelitele, Delfi andmed Lisa 10 ja Lisa 11 tabelitele ning Postimehe andmed Lisa 8 ja Lisa 9 tabelitele.

Tabel 2. Eesti Rahvusringhäälingu meediakorpuse narratiivide ja narratiivisegmentide osakaalud

Narratiiv	Kodeeritud artiklite osakaal (%)	Artiklite arv	Narratiivi segmentide osakaal (%)	Narratiivi segmentide arv
Julgeolek	96%	829	50%	12520
Geopoliitiline	90%	776	30%	7409
Humanitaarne	73%	628	14%	3500
Poliitiline	46%	400	5%	1354
Ajalooline	14%	118	1%	270

Tabel 3. Delfi meediakorpuse narratiivide ja narratiivisegmentide osakaalud

Narratiiv	Kodeeritud artiklite osakaal (%)	Artiklite arv	Narratiivi segmentide osakaal (%)	Narratiivi segmentide arv
Julgeolek	98%	1114	45%	13321
Geopoliitiline	89%	1017	32%	9468
Humanitaarne	79%	897	15%	4491
Poliitiline	49%	557	7%	2089
Ajalooline	21%	234	2%	511

Tabel 4. Postimehe meediakorpuse narratiivide ja narratiivisegmentide osakaalud

Narratiiv	Kodeeritud artiklite osakaal (%)	Artiklite arv	Narratiivi segmentide osakaal (%)	Narratiivi segmentide arv
Julgeolek	97%	764	54%	6146
Geopoliitiline	82%	652	27%	3077

Humanitaarne	66%	521	14%	1658
Poliitiline	28%	220	4%	493
Ajalooline	9%	73	1%	112

Kuigi magistritöö uurimisküsimustele vastamine ei vaja väljaannetevahelist võrdlust, näitab meediakorpuse narratiivide mustrite analüüs, et narratiivide osakaal on väljaannete lõikes sarnane. Julgeoleku, geopolitiiline ja humanitaarne narratiiv domineerivad kõigis väljaannetes nii kodeeritud artiklite arvult kui ka narratiivide segmentide arvult, samal ajal jäävad poliitiline ja ajalooline narratiiv marginaalseks. Seega ei kujune väljaannetevahelised erinevused oluliseks teguriks Eesti avaliku arutelu kujunemisel ja ekspertide rõhuasetuste üle kandumisel.

Järgnevalt keskendun uudisartiklite narratiivide rollile ja omavahelisele põimumisele.

3.2.2. Uudisartiklite narratiivide rolli ja põimumise analüüsi tulemused

Uudisartiklite narratiivide analüüsi eesmärk oli uurida, kuidas narratiivid artiklites omavahel põimuvad ning kuidas nende kaudu kujundatakse konflikti osapoolte agentsust, vastutust ja moraalset legitiimsust. Artiklite valik tugines programmi MAXQDA Code Matrix Browseri abil koostatud narratiivisegmentide sagedustabelile, mille põhjal järjestati artiklid narratiivide esinemise järgi. Analüüsitav artiklikorpus jagunes nelja rühma. Esiteks valisin kogu korpuse põhjal kaheksa artiklit, milles esines kõige rohkem narratiivisegmente. Seejärel järjestasin artiklid iga üksiku narratiivi esinemissageduse järgi, et leida tekstid, kus domineeris konkreetne narratiiv. Kolmandaks kaasasin igast väljaandest ühe artikli, milles esines kõiki narratiive, ning viimaks analüüsisin ühte arvamislugu ja ühte tugevalt välisallikatele tuginevat artiklit, et hõlmata ka žanriliselt erinevaid käsitusi.

Iga artikli puhul valisin analüüsiks lõigu, kus narratiivide põimumine vastas kõige selgemalt artikli narratiivisegmentide jaotusele ehk selle narratiivsele sõrmejäljele. Selline lähenemine võimaldas

uurida, kuidas erinevad narratiivid moodustavad Eesti meediakajastuses omavahel põimunud tõlgendusraamistikke ning kuidas nende kaudu kujutatakse konflikti osapooli, nende tegevust ja moraalset legitiimsust.

Kõige sagedamini põimused omavahel julgeoleku- ja geopoliitiline narratiiv. Julgeolekunarratiiv kujutas konflikti eksistentsiaalse ohuna, keskendudes terrorismile, sõjalisele eskalatsioonile ja riikide enesekaitsele, samal ajal kui geopoliitiline narratiiv sidus need sündmused laiemate piirkondlike ja rahvusvaheliste jõujoontega. Mitmes artiklis kujutati Hamasit, Iraani, huthisid ja Venemaad omavahel seotud destabiliseerivate tegutsejatena, samas kui USA ja Euroopa riigid raamiti rahvusvahelise korra ja julgeoleku toetajatena.

Seda ilmestas näiteks Rishi Sunaki kõne käsitlev artikkel, milles Sunak võrdles Hamasi rünnakut Venemaa täiemahulise sissetungiga Ukrainasse. Selline paralleel sidus Gaza konflikti laiemasse väärtuskonflikti, kus demokraatlikud riigid seisavad vastamisi autoritaarsete ja vägivaldsete tegutsejatega (Gerassimenko, 2023b). Samalaadne geopoliitiline raamistik ilmnes ka artiklites, mis käsitlesid Iraani ja huthide koordineeritud tegevust või Venemaa võimalikku seotust Hamasi rünnaku ettevalmistamisega. Nendes käsitlustes ei kujutatud Gaza konflikti eraldiseisva piirkondliku kriisina, vaid osana laiemast geopoliitilisest vastasseisust, milles erinevad konfliktid ja tegutsejad on omavahel seotud. Geopoliitiline narratiiv toimis seega vahendina, mille kaudu seoti Gaza konflikt teiste rahvusvaheliste kriiside ja julgeolekuohtudega ning kujundati arusaama laiemast väärtus- ja võimuvõitlusest.

Humanitaarne narratiiv põimus sageli julgeoleku- ja geopoliitiliste raamistikuga ning toimis peamiselt konflikti moraalse mõõtme rõhutajana. Tsiviilohvrid, haiglate ründamine, humanitaarkriis ja infrastruktuuri häving kujundasid viisi, kuidas konfliktiosapoolte tegevuse moraalsust hinnati. Mitmes artiklis kasutati humanitaarset narratiivi selleks, et legitimeerida või delegitimeerida osapoolte tegevust. Näiteks haiglaplahvatust käsitlevas artiklis keeldus Ursula von der Leyen kedagi otseselt süüdistamast, kuid rõhutas vajadust süüdlased vastutusele võtta. Samal ajal süüdistas Iisrael plahvatuses Islamidžihaadi ning palestiinlased Iisraeli (Gerassimenko, 2023a). Selline vastanduv raamistamine näitas, kuidas humanitaarkahjud muutuvad konfliktis moraalse ja poliitilise vastutuse keskseks küsimuseks isegi olukorras, kus otsene süüdlane jääb ebaselgeks.

Humanitaarne narratiiv oli eriti mõjukas artiklites, mis keskendusid tsiviilohvritele ja rahvusvahelisele reaktsioonile. Emmanuel Macroni seisukohti käsitlevas artiklis tunnistati Iisraeli õigust võidelda terrorismi vastu, kuid samal ajal rõhutati, et blokaad, pommitamine ja maismaaoperatsioonid kujutavad endast otsest ohtu Gaza tsiviilelanikele (Kivil, Gerassimenko ja Nael, 2023). Selline raamistik võimaldas samaaegselt legitimeerida Iisraeli julgeolekuvajadusi ja piirata sõjalise tegevuse moraalseid piire. Sarnast moraalset vastandamist kasutas ka Recep Tayyip Erdoğan, kes süüdistas lääneriike kahepalgelisuses seoses nende kaastundega Iisraeli tsiviilohvrite suhtes, samal ajal kui Gaza elanike kannatusi käsitletakse tema hinnangul erinevalt (Kivil ja Gerassimenko, 2023). Sellistes artiklites kujunes humanitaarne narratiiv vahendiks, mille kaudu erinevad riigid ja poliitilised tegutsejad põhjendasid oma geopoliitilisi positsioone. Humanitaarsed rõhuasetused ei toiminud seega üksnes kannatuste kirjeldusena, vaid mõjutasid otseselt seda, kuidas konfliktiosapoolte tegevust moraalset hinnati.

Poliitiline narratiiv esines sagedamini artiklites, mis käsitlesid rahvusvahelist õigust, diplomaatilisi lahendusi või Palestiina riigi tunnustamist. Sellistes tekstides raamistati konflikt eelkõige rahvusvaheliste normide, õiguslike küsimuste ja poliitilise vastutuse kaudu. Näiteks ühes artiklis käsitleti Palestiina riigi tunnustamist rahvusvahelise õiguse ja riikidevaheliste suhete raamistikus ning toodi paralleele Eesti enda tunnustamislooga (Meiel, 2025). Selline lähenemine raamistas konflikti diplomaatilise ja õigusliku küsimusena, milles keskenduti riikide tunnustamise protseduuridele, ajaloolistele pretsedentidele ja rahvusvahelise õiguse tõlgendustele, samas kui humanitaarne ja julgeolekuraamistik jäid tagaplaanile. Poliitiline narratiiv kujundas sellistes käsitlustes arusaama sellest, milliseid osapooli peetakse legitiimseteks tegutsejateks ning milliseid lahendusi käsitletakse rahvusvaheliselt vastuvõetavatena.

Samas jäi poliitiline narratiiv enamasti toetavasse rolli ega kujundanud artiklite keskset tõlgendusraamistikku. Erandlikumates käsitlustes põimus poliitiline narratiiv ajalooliste ja humanitaarsete raamidega. Näiteks võrreldi genotsiidi mõistet holokaustiga ning rõhutati, et selline võrdlus suurendab kannatuste nähtavust ja moraalset kaalu (Reinmann, 2025). Ajalooline paralleel ei toiminud artiklis üksnes mineviku meenutamisenä, vaid vahendina, mille kaudu kujundati arusaama kannatuste tõsidusest ja rahvusvahelise kogukonna vastutusest.

Ajalooline narratiiv esines mikrotasandi analüüsis kõige harvemini ning jäi enamasti toetama poliitilisi või humanitaarseid tõlgendusi. Kui ajaloolist narratiivi kasutati, seostus see sageli holokausti, apartheidi, okupatsiooni või rahvusvahelise õiguse ajalooliste paralleelidega. Näiteks ühes artiklis võrreldi Iisraeli poliitikat Lõuna-Aafrika apartheidirežiimi rahvusvahelise isoleerimisega ning rõhutati USA ja Euroopa rolli okupatsiooni püsimises (Meiel, 2023). Selline raamistik kujutas konflikti struktuurselt ebavõrdsete osapoolte vastasseisuna, milles rahvusvahelised partnerid mõjutavad olukorra püsimist või muutumist. Ajalooline narratiiv ei toiminud sellistes käsitlustes üksnes taustakirjeldusena, vaid andis konfliktile laiemat ajalise ja moraalse mõõtme, sidudes praegused sündmused pikaajaliste poliitiliste ja territoriaalsete protsessidega. Sellised käsitlused olid siiski pigem erandlikud ning enamik artikleid keskendus oleviku sündmustele, sõjategevusele ja humanitaarkriisile.

Artiklites ilmnunud narratiivsete rõhuasetuste uurimise järel võrdlen, kuidas ekspertide ja meedia narratiivid põimuvad ning kuidas need omavahel üle kanduvad.

3.3. Ekspertide ja meedia narratiivide põimumine

Ekspertide ja meedia narratiivide ülekandumise võrdlemiseks kasutasin MAXQDA Code Relations Browser tööriista, mis näitab, millised narratiivid esinevad samades artiklites ning millised raamid on meedias kõige tihedamalt põimunud.

Kõige sagedamini põimusid omavahel julgeoleku ja geopoliitika narratiivid, mis moodustasid 2376 koosesinemist. Sellele järgnesid julgeoleku ja humanitaarse narratiivide põimumised 1990 koosesinemisega ja kolmandana geopoliitilise ja humanitaarse narratiivi 1800 koosesinemist. Need kolm paari moodustavad meediakajastuse keskse narratiivse struktuuri: konflikt on raamitud sõjalise kriisi ja rahvusvahelise poliitika ristumiskohana, millele lisandub humanitaarkontekst.

Kogu korpuse kõige nõrgemad narratiivsed koosesinemised on seotud ajaloolise narratiiviga, mis kinnitab selle eraldatust teistest narratiividest. Ajalooline ja poliitiline narratiiv esinesid koos 329 korda, ajalooline ja humanitaarne esinesid koos 349 korda, ajalooline ja julgeolek esinesid koos 413 korda ning ajalooline ja geopoliitiline narratiiv esinesid koos 450 korda. See tähendab, et poliitilisi reaktsioone, humanitaarkriisi, sõjategevust ja rahvusvahelist ei seostata piirkonna ning

konflikti ajalooliste juurtega. Ajalooline narratiiv on Eesti meediakajastuses kõige nõrgemalt esindatud ja kõige vähem põimunud kõigi teiste narratiividega.

3.3.1 Ekspertide narratiivid ja nende ülekandumine meediasse

Teades, millised narratiivid ja põimumised domineerivad Eesti meediakajastust, uurin järgmisena ekspertide tõlgenduste ülekandumist meediasse. Selle jaoks kasutasin sama koodipuud, millega tegin meediaanalüüsi, ning rakendasin selle ekspertintervjuude vastustele, mis puudutasid küsimusi nende isiklikust ja üldisest tõlgendusest Gaza konfliktiga. Sel viisil kodeerisin ekspertide vastused, et näha millised narratiivid nende tõlgendustes esinevad ja kuidas need põimuvad. Erinevalt meediakorpusest ei saa nelja intervjuu põhjal teha kvantitatiivset sagedusanalüüsi, mistõttu määrasin ekspertide narratiivide tugevus kvalitatiivse tõlgenduse alusel.

3.3.2. Ekspertide narratiivide profiil

Ekspertide vastustes esinesid kõik viis narratiivi, kuid varieeruva tugevuse ja põimumisega. Julgeoleku narratiiv esines kõigi ekspertide vastustes ning oli üks domineerivamaid raamistusi. Geopoliitiline narratiiv esines kolmel eksperdil kaaluka tõlgendusena ning ühel marginaalsemalt. Humanitaarne narratiiv esines kolmel eksperdil, kuid erineva intensiivsusega. Poliitiline narratiiv esines kolmel eksperdil, kuid pigem mõõdukalt. Ajalooline narratiiv esines kolmel eksperdil väga tugevalt ning ühel meta-tasandil. Ekspertide narratiivide profiil näitab, et nende tõlgendused on mitmekihilised ja ühendavad sageli mitu narratiivi korraga (nt julgeolek + humanitaarne + ajalooline).

Tabel 5: Intervjueeritud ekspertide tõlgenduste põhilised narratiivid ja nende omavahelised põimumised.

Ekspert	Põhinarratiivid	Põimumised
Merili Arjakas	ajalooline, poliitiline, julgeolek	ajalooline + poliitiline; julgeolek + poliitiline

Neeme Väli	julgeolek, humanitaarne, geopolitiitika	julgeolek + humanitaarne; julgeolek + geopolitiitika
Anvar Samost	ajalooline, geopolitiitika, poliitiline	ajalooline + geopolitiitika; poliitiline + julgeolek
Andrei Hvostov	julgeolek, humanitaarne, ajalooline	kolmikpõimumised (nt julgeolek + humanitaarne + ajalooline)

Ekspertide narratiivipõimumised on oluliselt mitmekesisemad kui meedias, kus domineerivad vaid kaks tugevat paari: julgeolek + geopolitiitika ja julgeolek + humanitaarne. Ühel eksperdil esinesid ka kolmikpõimumised.

3.3.3. Ekspertide ja meedia narratiivide võrdlus

Võrreldes ekspertide ja meedia tõlgendusi ja narratiive, on näha selgeid ülekandumise mustreid teatud narratiivide osakaalus Gaza konfliktis tõlgendustes.

Tabel 6: Ekspertide tõlgenduste ja meediakajastuse narratiivide võrdlus ning narratiivide ülekandumine.

Narratiiv	Ekspertidel	Meedias	Ülekandumine
Julgeolek	Väga tugev (4/4)	Väga tugev (96–98%)	Tugev
Geopoliitiline	Tugev (3/4)	Väga tugev (82–90%)	Tugev
Humanitaarne	Mõõdukas (3/4)	Tugev (66–79%)	Osaline

Poliitiline	Mõõdukas (3/4)	Nõrk (28–49%)	Osaline
Ajalooline	Väga tugev (3/4)	Väga nõrk (9–21%)	Marginaalne

Ekspertide narratiivipõimumised on oluliselt mitmekesisemad kui meedias, kus domineerivad vaid kaks tugevat paari: julgeolek + geopoliitika ja julgeolek + humanitaarne. Ekspertide puhul esinevad lisaks mitmed ajaloolise narratiiviga seotud põimumised (nt ajalooline + poliitiline, ajalooline + geopoliitika) ning ühel eksperdil ka kolmikpõimumised (nt julgeolek + humanitaarne + ajalooline). Võrdlus näitab, et üle kanduvad põimumised, mis sisaldavad julgeolekunarratiivi (nt julgeolek + geopoliitika, julgeolek + humanitaarne), osaliselt kanduvad üle põimumised, mis sisaldavad humanitaarset või poliitilist narratiivi, ei kandu üle põimumised, mis sisaldavad ajaloolist narratiivi (nt ajalooline + poliitiline, ajalooline + geopoliitika), mis on meedias kõige nõrgemad.

Võrdlusest on näha, et meediakajastus eelistab raamistusi, mis keskenduvad käimasolevatele sündmustele ja geopoliitilistele reaktsioonidele, samas kui eksperdid rõhutavad konflikti ajaloolisi ja mitmekihilisi põhjuseid, mis meedias peaaegu puuduvad. Meedia toetub peamiselt sündmuspõhistele narratiivipaaridele (julgeolek + geopoliitika; julgeolek + humanitaarne), samal ajal kui eksperdid kasutavad märksa mitmekesisemaid ja ajaloolisi põimumisi, mis meediasse ei kandu.

Analüüs näitab, et Gaza konflikti meediakajastust Eestis domineerivad julgeoleku- ja geopoliitiline narratiiv, millele järgneb kolmandana humanitaarne narratiiv. Poliitiline narratiiv on järjestuses neljas, kuid selle osakaal erineb väljaannete lõikes märgatavalt. Kõige vähem esineb Eesti meediakajastuses ajalooline narratiiv. Kuigi narratiivid esinevad koos ja põimuvad,

kujundades artiklites mitmekihilisi tõlgendusraame, on nende üldine jaotus selgelt tasakaalust väljas. Ekspertide tõlgendused ja meediakajastus kattuvad kõige enam julgeoleku- ja geopoliitilises raamistikus, mis moodustab mõlemas valimis konflikti keskse tõlgendustelje. Humanitaarne ja poliitiline narratiiv kanduvad üle osaliselt ja erineva tugevusega, ajalooline narratiiv aga peaaegu üldse mitte.

Kõige olulisem erinevus ekspertide ja meedia vahel puudutab ajaloolist narratiivi, mis on ekspertide tõlgenduses keskne, kuid meedias marginaalne. Eesti meediakajastus raamistab Gaza konflikti valdavalt sündmuspõhise julgeoleku- ja geopoliitilise kriisina, samas kui eksperdid tõlgendavad seda ajaloolise ja poliitilise protsessina.

4. ARUTELU

Vaadates meediaanalüüsi ja ekspertintervjuude tulemusi, on selgelt näha, et Eesti meedias domineerivad teistsugused narratiivid, kui kohalike ekspertide tõlgendustes. Meediakorpuses esines kõige rohkem julgeoleku narratiiv, seejärel geopoliitiline ning kolmandana humanitaarne narratiiv. Sellele järgnes poliitiline narratiiv ning viimasena esines meediakajastuses marginaalselt ajalooline narratiiv. Ekspertide tõlgendustes oli ajalooline narratiiv seevastu keskne tõlgendus, mida eksperdid põimisid julgeoleku, geopoliitilise, poliitilise ja humanitaarse narratiiviga, et tõlgendada Gaza konflikti ajalugu ning praegust olukorda. Järgnevalt arutlen uurimisküsimuste kaupa ekspertide ja meediakajastuse domineerivaid narratiive ning uurin, kuidas need narratiivid Eesti meediaruumis üle kanduvad ja avalikku arusaama kujundavad.

4.1. Eesti ekspertide domineerivad narratiivid Gaza konflikti tõlgendamisel

Ajalooline narratiiv on ekspertide seas üks järjepidevamaid, kuid Eesti meedias peaaegu olematu, mille põhjuseid on mitu. Kuigi ekspertide tõlgendustes esinesid ka julgeoleku-, geopoliitiline, poliitiline ja humanitaarnarratiiv, eristus ajalooline narratiiv neist kõige järjepidevama ja kesksema tõlgendusraamina. Ekspersedid kasutasid ajaloolist narratiivi sageli alusraamina, mille kaudu

tõlgendati ka konflikti julgeolekulisi, poliitilisi ja humanitaarseid külgi. Esiteks ei ole Lähis-Ida ajalugu Eesti publikule kultuuriliselt intuiitiivne. Ajakirjanduse kultuurilise tööriistakasti teooria (Van Gorp, 2010) kohaselt kanduvad meediasse kõige tõenäolisemalt narratiivid, mis haakuvad publiku olemasolevate teadmiste, hirmude ja ootustega (Bennett ja Edelman, 1985). Eesti publikul puudub sügavam kultuuriline ja ajalooline side Lähis-Idaga, mistõttu ei ole ajalooline narratiiv intuiitiivne ega kergesti mõistetav.

Teiseks nõuab ajalooline narratiiv põhjalikku selgitamist, mida Eesti meedia piiratud ressursid ei võimalda. Nagu Anvar Samost intervjuus märkis, on Eesti meedial vähe ressursse, et pakkuda järjepidevat ja süvitsi minevat väliskajastust. Ajaloolise konteksti avamine on ajamahukas ja nõuab eriteadmisi, mida toimetustel sageli ei ole.

Kolmandaks on ekspertide vähesus oluline tegur. Intervjuudes toodi välja, et Eestis on vähe Lähis-Ida eksperte ning ekspertide roll on situatiivne ehk avalikkusel tekib huvi nähtuse vastu alles siis, kui konflikt mõjutab otseselt Eesti elanike igapäevaelu, näiteks bensiinihindade kaudu. See tähendab, et ajalooline narratiiv ei jõua meediasse mitte seetõttu, et see oleks ebaoluline, vaid seetõttu, et puudub pidev eksperdibaas, kes seda narratiivi järjepidevalt vahendaks.

Seda protsessi aitab selgitada Bennett'i (1990) indekseerimishüpotees, mille kohaselt varieerub meedias esindatud sotsiaalsete häälte hulk sõltuvalt sellest, kui tugev ja nähtav on institutsionaalne või eliitallikate konsensus. Kui ametlikud või institutsionaalsed allikad on vähesed või killustunud, ei saa meedia oma kajastust nende järgi indekseerida ning tulemuseks on tõlgendused, mis tuginevad lihtsamatele ja emotsionaalsematele raamistikutele (Bennett, 1990). Eesti kontekstis tähendab see, et ajalooline narratiiv ei saa samasugust võimendust nagu julgeoleku- või humanitaarnarratiivid, sest Lähis-Ida eksperte on vähe ning nende hääl ei moodusta stabiilset ja järjepidevat tõlgendusraami

Seda toetab ka Entmani (2003) *cascading activation* mudel, mille kohaselt liiguvad tõlgendused ühiskonnas erinevate tasandite vahel järk-järgult lihtsustatuna ja valikuliselt raamistatuna. Mida kaugemale narratiiv ekspertidelt avalikkuse suunas liigub, seda enam taandub põhjalik kontekst lihtsustatud ja emotsionaalselt mõjusatele tõlgendustele. Sellises protsessis on ajaloolisel narratiivil keeruline konkureerida visuaalselt ja intuiitiivselt mõistetavate julgeoleku- ja humanitaarnarratiividega.

Neljandaks on Lähis-Ida teemad Eesti meedias episoodilised ja muutuvad AH sõnul oluliseks ainult kriisihetkedel. Selline situatiivne huvi soosib kiireid, kõmulisi visuaalseid ja emotsionaalseid narratiive, mitte aeglaseid ja kontekstuaalseid. Ajaloolise konteksti puudumine avalikus arutelus võib viia konflikti lihtsustamiseni (Khan, 2021), mis on täpselt see, mis Eesti meediakajastuses ilmneb.

4.2. Eesti meediakajastuses domineerivad narratiivid

Julgeoleku- ja geopoliitiline narratiiv esinesid Eesti meedias kõige enam, mis haakub uudisväärtuse ja kultuurilise resonantsi teooriaga. Konflikt, eskalatsioon ja rahvusvahelised pinged on kõrge uudisväärtusega nähtused, mis on olulised, et tõsta lugejate huvi teatud nähtuse või uudise vastu (Epstein, 1973; Meilby, 1996). Gaza konflikti puhul tähendab see, et julgeoleku ja geopoliitilise narratiiviga seotud sõjategevus ja geopoliitilised kõnelused või eskalatsioonid on teemad, mis sobivad hästi meedia vajadusega pakkuda kiiret, kõnekat ja dramaatilist sisu.

Lisaks on julgeolek Eesti kultuuriruumis eriti tundlik ja tuttav teema. Eesti geopoliitiline asend ja Venemaa mõju muudavad julgeolekuraamistiku avalikkusele iseenesestmõistetavamaks ja emotsionaalselt mõjusaks, millele viitasid ka eksperdid. Kultuurilise tööriistakasti teooria kohaselt kasutavad ajakirjanikud raame, mis on publikule kultuuriliselt äratuntavad (Van Gorp, 2010). Eesti kontekstis tähendab see, et julgeolek ja geopoliitika on teemad, mis vajavad vähe selgitamist ja mille tähendus on publikule koheselt arusaadav, eriti kui naaberriik on mitmendat aastat sõjas demokraatliku ja endise Nõukogude Liidu riigiga, kellel on ühine piir Venemaaga, sarnaselt Eestile.

Julgeoleku ja geopoliitilise narratiivi arusaadavust ja ülekandumist toetab ka humanitaarse narratiivi visuaalne aspekt, mis on mõjutatud esimesest kahest narratiivist. Konflikti eskalatsiooni ja deeskalatsioon on otseselt seotud julgeoleku narratiivi sõjategevusega ning geopoliitilise narratiivi vaherahu läbirääkimiste/humanitaarabi andmise või partnerriikide ja-organisatsioonide toetusega konflikti osapoolte sõjategevusele. Vaadates varasemaid konfliktikajastusi Lähis-Idas, võib näha, et humanitaarne narratiiv muutus konfliktikajastuse jooksul domineerivaks narratiiviks, kui esialgne julgeoleku narratiiv kaotas mõju ning Lahesõja humanitaarkannatused hakkasid vasturaamistama esialgseid julgeoleku narratiiviga seotud raame (Khan, 2021). Humanitaarne narratiiv on kergesti visualiseeritav läbi hukkunute arvu, pantvangide jäädvustamise või

kahjustatud tsiviiltaristu piltide, mis tõstab nende nähtavust ja emotsionaalset mõju nagu mainisid Neeme Väli ja Andrei Hvostov enda intervjuudes.

Eesti meedias ei esine julgeoleku, geopoliitiline ja humanitaarne narratiiv eraldiseisvatena, vaid põimuvad omavahel ja võimendavad üksteist. Kui julgeolekunarratiiv loob esialgse konfliktist raamistiku, siis geopoliitika seletab selle ulatust ning (de)eskalatsiooni ning humanitaarnarratiiv annab sellele visuaalse ja emotsionaalse mõju. See põimumine aitab selgitada, miks need kolm narratiivi kanduvad üle kõige tugevamalt.

Poliitiline narratiiv, mis ekspertide tõlgendustes seostub demokraatia ja mittedemokraatia vastandusega, kandub Eesti meediasse vaid osaliselt. See narratiiv, mis kasutab demokraatia vs mittedemokraatia raami on eriti tugev riikides, kus valitsus peab õigustama sõjalist sekkumist või mobiliseerima avalikkust (Mintz ja Redd, 2023). Eesti ei ole Gaza konfliktis osaline ning ei vaja mobiliseerivaid narratiive, mis õigustaksid jõu kasutamist või poliitilisi otsuseid. Seetõttu ei ole poliitiline narratiiv Eesti meedias funktsionaalselt vajalik. Lisaks on Eesti ajakirjandusvabadus kõrge (Reporters Without Borders, 2025), mis tähendab, et ajakirjanikud ei ole ajendatud kasutama demokraatia/mitte-demokraatia raamistust välispoliitiliste eesmärkide toetamiseks. See seletab, miks poliitiline narratiiv on ekspertide tõlgendustes keskne, kuid meedias nõrgem. Ekspertide puhul on poliitiline narratiiv konflikti selgitamiseks oluline, et ilmestada piirkonna poliitilist lahknevusest tulenevaid pingeid ja geopoliitilisi jõujooni, aga meedia ei vaja seda narratiivi oma funktsiooni täitmiseks ja lugejate köitmiseks.

Eesti meediakajastuses domineerivad eelkõige julgeoleku-, geopoliitiline ja humanitaarnarratiiv, mis sobituvad hästi uudisväärtuse, visuaalsuse ja kultuurilise resonantsi loogikaga. Poliitiline narratiiv kandub üle vaid osaliselt ning ajalooline narratiiv jääb marginaalseks, kuna see nõuab põhjalikumat kontekstualiseerimist ega sobitu meediakajastuse loogikaga, et pakkuda uudisväärtuslikku sisu.

4.3. Narratiivide kandumine

Narratiivide ülekandumine ekspertidelt meediasse ei ole juhuslik protsess, vaid sõltub mitmest tegurist. Narratiivid tekivad raamistamise käigus, mis on seotud kommunikaatorist, sõnumi vastuvõtjast, kultuuriruumist ja teksti suhtest (Entman, 1993), mida omakorda mõjutavad sõnumi kultuuriline resonants (Benford ja Snow, 2000; Schudson, 1989), visuaalne materjal, meedia institutsionaalsed piirangud ja avalikkuse eelteadmised. Teooria näitab, et raamistamine toimib valikulise esiletõstmise kaudu (Entman, 1993), mis tähendab, et meedia ei vahenda kõiki eksperdinarratiive võrdselt, vaid eelistab neid, mis on kultuuriliselt intuiitiivsed, emotsionaalselt mõjusad või uudisväärtuslikud (Epstein, 1973; Meilby, 1996). Selle tulemusena domineerivad Eesti meedias julgeoleku-, geopoliitiline ja humanitaarnarratiiv, samas kui poliitiline narratiiv kandub üle osaliselt ning ajalooline narratiiv peaaegu üldse mitte.

4.3.1. Meedia ja ekspertide rollid avalikus arutelus

Ekspertide ja meedia narratiivide erinev ülekandumine tuleneb ka nende eesmärkide ja rollide erinevusest. Ekspertid tegutsevad analüütikutena, kelle ülesanne on pakkuda avalikkusele konteksti (Downs, 1957), seletada põhjuslikke seoseid ja avada konflikti ajaloolist ning poliitilist tausta. Meedia eesmärk on seevastu pakkuda kiiresti mõistetavat, visuaalselt kõnekat ja emotsionaalselt mõjuvat sisu, mis sobitub uudisväärtuse loogikasse (Albæk, 2011; Patterson, 2000). See tähendab, et eksperdid toodavad keerukaid ja mitmekihilisi narratiive, samas kui meedia eelistab lihtsamaid, lühemaid ja kultuuriliselt intuiitiivsemaid raame. Selline funktsionaalne erinevus loob “keerukuse barjääri”, mille tõttu kanduvad meediasse eelkõige need narratiivid, mis on visuaalsed, emotsionaalsed ja publikule koheselt arusaadavad, samas kui ajaloolised ja poliitilised narratiivid jäävad tagaplaanile.

4.3.2. Rahvusvaheliste allikate mõju

Lisaks mõjutab narratiivide ülekandumist see, et Eesti meedia tugineb rahvusvahelistele meediaväljaannetele. Ajakirjanikud võtavad võõraste teemade kajastamisel sageli raamid allikatelt üle (Van Gorp, 2010), mis vähendab võimalust, et keerukamad või kontekstuaalsemad eksperdinarratiivid jõuaksid meediasse. Anvar Samost rõhutas intervjuus, et Eesti meedial on vähe

ressursse, et pakkuda järjepidevat ja süvitsi minevat väliskajastust, mistõttu sõltutakse rahvusvahelistest agentuuridest. Tema sõnul peaks Eesti ajakirjandus suutma kirjeldada konflikti auditooriumist lähtuvalt, kuid kohapealne kajastus on haruldane, sest see on kulukas ja ohtlik. See suurendab tõenäosust, et meediasse jõuavad eelkõige rahvusvaheliste allikate toodetud raamid, mitte kohalike ekspertide pakutud kontekstuaalsed tõlgendused. Narratiivide levik toimub suuresti rahvusvaheliste uudisteagentuuride kaudu, mis võib viia eelnevalt raamitud tõlgenduste taastootmiseni.

Samuti tõstatati intervjuudes küsimus allikate usaldusväärsuse kohta, näiteks Gaza tervishoiuministeeriumi andmetega tsiviilohvrite kohta. Sellised allikavalikud kujundavad narratiivide struktuuri, mõjutades seda, milliseid tegutsejaid esile tõstetakse, milliseid ohte rõhutatakse ning millist vastutust konfliktis omistatakse. Arvestades, et allika usaldusväärsuse tajumine sõltub sellest, kas pakutud informatsioon mõjub avalikkusele veenvalt (Druckman, 2001), tähendab see, et usaldusväärsus ei tulene üksnes allika pädevusest, vaid ka sellest, kuidas raamistikud ja tõlgendused suhestuvad vastuvõtja ootustega. Ent narratiivide kujunemine ei sõltu üksnes meediatekstidest või nende sisemisest struktuurist, vaid ka sellest, millised allikad ja eksperdid on Eesti meedias kättesaadavad.

4.3.3. Eesti piiratud ekspertautoriteet

Eestis on piiratud arv eksperte, nende usaldusväärsus on tingimuslik ja avalikkuse huvi konflikti vastu on ebajärjepidev, mida mõjutavad ka kohaliku meediakajastuse piiratud ressursid. Piiratud arv Lähis-Ida eksperte tähendab, et samad tõlgendused ja raamid, mis mõjutavad otseselt narratiive ja kõiki nelja narratiivikomponenti: tegutsejate kujutamist, keskkonna mõtestamist, konflikti ajalisust ja pakutud lahendusi.

Eksperdid ei toimi üksnes info vahendajatena, vaid osalevad aktiivselt narratiivide kujundamises. Nende väärtusorientatsioonid, kogemused ja tõlgenduspraktikad võivad mõjutada, milliseid tegutsejaid, ohte ja vastutuse jaotusi konfliktis esile tõstetakse. Lisaks seati küsimärgi alla eksperdistaatuse kasutamine Eesti meedias, viidates sellele, et eksperdi nimetust omistatakse sageli kergekäeliselt. Allika usaldusväärsuse tajumisel on oluline roll sellel, kas esitatud tõlgendus mõjub veenvalt (Druckmann, 2001), mistõttu mõjutab narratiivide kujunemist mitte ainult ekspertide piiratud ring, vaid ka see, kellele meedia omistab eksperdistaatuse.

4.3.4. Avalikkuse tsükliline huvi ja narratiivide nähtavus

Intervjueeritavad rõhutasid, et avalikkuse huvi Lähis-Ida vastu on tsükliline, mis tähendab, et tähelepanu kasvab kriisihetkedel ja vaibub kiiresti. Selline rütmilisus viitab, et eksperdid pöörduvad meedia poole peamiselt siis, kui konflikt muutub avalikkusele märgatavaks, näiteks majanduslike mõjude kaudu. See omakorda mõjutab, millised narratiivid saavad nähtavaks ja millised jäävad marginaalseks. Kultuurilised tuttavad emotsionaalsed elemendid nagu hirm, lootus või eelarvamused muudavad sõnumi vastuvõtjale mõjusaks ja suurendavad avalikkuse huvi (Bennett ja Edelman, 1985).

Eestis on ekspertsus vaidlustatud mõiste ning eksperdi rolli täidavad kas erialase taustaga professionaalid või kommentaatorid, kellel on isiklik huvi piirkonna või konflikti tulemuse asjus. Intervjueeritavad toonitasid ühtlasi eksperthinnangute kvaliteedi varieeruvust ning kohaliku ajakirjanduse piiratud võimalustele pakkuda järjepidevat kajastust piirkonnast toimuvast. Samuti mainiti, et avalikkuse huvi piirkonna vastu on tsükliline, sõltudes sündmuste kõmulisusest, millele järgneb tähelepanu taandumine. Sellest võib tuletada, et Gaza konfliktiga seonduv diskursus Eestis on situatiivne ja sõltub konflikti sündmuste intensiivsusest, meediakajastuse võimetest ja konflikti vahetust mõjust inimeste igapäevaelule, näiteks kallinevate hindade kaudu.

4.4. Narratiivide ülekandumise mõju avalikule arusaamale

Olles arutanud, millised narratiivid domineerivad Eesti ekspertide tõlgendustes Gaza konflikti asjus, millised narratiivid domineerivad Eesti meediakajastuses ja kuidas kanduvad ekspertide tõlgendused üle meediakajastusse, arutlen järgnevalt, mida see tähendab avalikule arutelule Eestis.

4.4.1. Humanitaarse narratiivi mõju avalikule hinnangule

Kuigi humanitaarne narratiiv ei domineeri meediakajastuses sageduselt, on sellel kaalukas roll avalikkuse tõlgenduse kujundamisel Gaza konfliktist. Humanitaarse narratiivi visuaalne, emotsionaalne aspekt ja intuiitiivne iseloom on avalikus arutelus laiema kõlapinnaga, sest ta raamistab konflikti kahe vastanduva ohver versus agressor kujul. Selline moraalne raamistik suunab tähelepanu eelkõige sõjategevuse peatamisele ja kiireloomulisele humanitaarabile, mis

asetab konflikti keskmesse oleviku probleemid nagu tsiviilohvrid, näljahäda ja humanitaarkoridoride vajadus. Kui konflikt raamistatakse peamiselt kannatuste kaudu, muutub ajalooline ja poliitiline keerukus teisejärguliseks. Moraalne kohustus reageerida kohesele kriisile kaalub üles vajaduse mõista konflikti pikaajalisi juuri, mille tulemusel kujuneb avalikkuse arusaam konfliktist eelkõige humanitaarkriisi, mitte ajaloolise või geopoliitilise protsessina.

4.4.2. Ajaloolise narratiivi marginaalsuse mõju

Kuigi ajakirjanikud peaksid pakkuma konfliktikajastuses ajaloolist konteksti (Khan, 2021), näitavad magistritöö tulemused, et Gaza konflikti ajalooline narratiiv on Eesti meedias peaaegu olematu. Selle puudumisel on otsene mõju sellele, kuidas avalikkus konflikti mõtestab. Ajalooline narratiiv ei ole meediakajastuses konkurentsivõimeline, sest see ei paku kiiret ega intuitiivset seletust ning nõuab teadmisi, mis ei pruugi olla Eesti avalikkusele kultuuriliselt äratuntavad. Selle tulemusel jääb konflikt ilma ajaloolisest ja poliitilisest sügavusest, mis on vajalik konflikti mõistmiseks laiemas Lähis-Ida kontekstis.

Ajaloolise narratiivi marginaalsus tähendab, et konflikt ei paista avalikkusele pikaajaliste poliitiliste, territoriaalsete ja usuliste pingete tulemusena, vaid eelkõige tänase humanitaarkriisi või rahvusvahelise julgeolekuprobleemina. Kui meedia ei ava konflikti ajaloolisi põhjuseid, ei teki avalikkusel ka võimalus mõista, miks konflikt on tsükliline ja püsiv, miks lahendused on keerulised ning millised tegurid ajendavad osapooli tegutsema. Tulemuseks on arusaam, milles konflikt eraldub oma ajaloolisest ja poliitilisest raamistikust ning näib pigem kontekstist lahti ühendatud vägivallana. See omakorda vähendab huvi poliitiliste ja diplomaatiliste tegurite vastu ning piirab avalikkuse võimet mõista konflikti püsivust ja realistlikke lahendusvõimalusi

4.4.3. Avaliku arusaama kitsenemine

Narratiivide ebaühtlane ülekandumine mõjutab otseselt seda, kuidas avalikkus Gaza konflikti mõtestab ning millised teemad avalikus arutelus domineerivad. Kui Eesti meedias tõusevad esile eelkõige julgeoleku-, geopoliitiline ja humanitaarnarratiiv, kuid ajalooline ja osaliselt ka poliitiline narratiiv jäävad marginaalseks, kujuneb konfliktist kitsam ja lihtsustatud tõlgendusraamistik. Sellisel juhul tajutakse konflikti peamiselt läbi sündmuspõhiste uudiste, mis kajastavad sõjalist

eskalatsioon, humanitaarkriisi ja rahvusvahelisi pingeid, mitte pikaajalisi ajaloolisi, poliitilisi ja territoriaalseid protsesse.

Meediaroomidel on oluline mõju sellele, kuidas avalikkus kujundab oma arusaamu rahvusvahelistest konfliktidest. Entmani (1993) järgi suunab raamistamine tähelepanu teatud aspektidele, jättes teised tagaplaanile, mistõttu mõjutab meedia mitte ainult seda, millest avalikkus mõtleb, vaid ka seda, kuidas ta seda mõtestab. Kui ajalooline narratiiv jääb meediakajastuses nõrgaks, puudub avalikkusel sageli vajalik kontekst konflikti põhjuste, osapoolte eesmärkide ja konflikti püsivuse mõistmiseks.

Seda protsessi aitab selgitada ka käsitlus, mille kohaselt ei pühenda inimesed keeruliste poliitiliste küsimuste iseseisvasse uurimisse märkimisväärselt aega ega ressursse, vaid tuginevad lihtsustatud tõlgendustele ja kättesaadavatele infoallikatele (Downs, 1957). Gaza konflikt on Eesti avalikkuse jaoks geograafiliselt ja kultuuriliselt kaugel teema, mistõttu sõltub konflikti mõtestamine suurel määral meediakajastusest ja ekspertide vahendatud tõlgendustest. Kui kohalik meedia ei suuda avada konflikti ajaloolist ja poliitilist tausta või avalikus arutelus domineerivad üksikute ekspertide korduvad tõlgendused, ei pruugi avalikkusel tekkida võimalust konflikti iseseisvalt ja mitmekülgsest mõtestada.

Selline narratiivne tasakaalutus võib kitsendada ka avalikku arutelu laiemalt. Kui konflikt taandub peamiselt humanitaarkriisi või julgeolekuohu kujutamisele, jäävad tahaplaanile küsimused konflikti pikaajalistest põhjustest, diplomaatilistest lahendusvõimalustest ja piirkondlikest võimusuhetest. Selle tulemusel võib avalik debatt muutuda reaktiivsemaks ja emotsionaalsemaks, keskendudes eelkõige kriisihetkedele, mis on publikule emotsionaalselt mõjusad, kultuuriliselt arusaadavad või mõjutavad otseselt nende igapäevast elu, mitte konflikti struktuursetele põhjustele ja võimalikele pikaajalistele lahendustele.

KOKKUVÕTE

Magistritöö eesmärk oli uurida, millised narratiivid domineerivad Gaza konflikti Eesti meediakajastuses ning kuidas need kanduvad üle kohalike ekspertide tõlgendustest. Töö põhines neljal kvalitatiivsel ekspertintervjuul ja ligikaudu 2800 uudisartikli standardiseeritud kontentanalüüsi. Meediatekstide analüüsimisel rakendasin deduktiivset narratiivset kodeerimist, mis põhines ekspertintervjuude käigus tuvastatud narratiivsetel kategooriatel.

Analüüsi tulemusel ilmnas, et ekspertide tõlgendustes põimuvad Gaza konflikti käsitlemisel mitu narratiivi, millest kesksel kohal olid ajalooline ja poliitiline narratiiv. Neid kasutati konflikti laiemaks mõtestamiseks ja kontekstualiseerimiseks koos julgeoleku-, geopoliitiliste ja humanitaarsete tõlgendustega. Eesti meediakajastuses domineerisid seevastu eelkõige julgeoleku, geopoliitiline ja humanitaarne narratiiv, samas kui poliitiline narratiiv kandus üle vaid osaliselt ja ajalooline narratiiv jäi marginaalseks.

Tulemused viitavad, et narratiivide ülekandumine ekspertidelt meediasse ei ole ühtlane, vaid sõltub uudisväärtusest, kultuurilisest resonantsist, meedia institutsionaalsetest piirangutest ja avalikkuse vastuvõtlikkusest erinevatele narratiividele. Eesti meedia eelistab narratiive, mis on avalikkusele intuiitsemad, visuaaliseeritavad ja emotsionaalselt mõjusad, mistõttu tõusevad esile eelkõige julgeoleku ja humanitaarkriisiga seotud tõlgendused. Samal ajal jäävad ajaloolised ja poliitilised käsitlemised marginaalsemaks, kuna need nõuavad suuremat kontekstualiseerimist ning süvitsi minevat väliskajastust.

Magistritöö tulemused osutavad ka sellele, et väikeriigi meediaruumis mõjutavad rahvusvaheliste konfliktide kajastust piiratud ressursid, sõltuvus rahvusvahelistest allikatest ja ekspertide vähesus. Sellises keskkonnas kujuneb avalik arusaam konfliktidest suuresti sündmuspõhiste ja emotsionaalselt mõjusate narratiivide kaudu, mis võib kitsendada avalikku arutelu ning vähendada konflikti ajalooliste ja poliitiliste põhjuste nähtavust.

Magistritöö näitab, et Gaza konflikti Eesti meediakajastus ei kujunda üksnes arusaamu konfliktist endast, vaid peegeldab laiemalt ka seda, kuidas rahvusvahelisi konflikte väikeriigi meediaruumis tõlgendatakse, vahendatakse ja avalikkusele mõtestatakse.

GAZA CONFLICT NARRATIVES IN ESTONIAN MEDIA COVERAGE

The aim of this master's thesis was to examine which narratives dominate the Estonian media coverage of the Gaza conflict and how much these narratives carry over from the interpretations of local experts into media discourse. The study combined qualitative expert interviews with a standardised content analysis of approximately 2,800 news articles. Media texts were analysed through deductive narrative coding based on narrative categories identified in the expert interviews.

The analysis revealed that expert interpretations of the Gaza conflict combine several narratives, among which the historical and political narratives were the most central. These narratives were used to contextualise and explain the conflict alongside security, geopolitical, and humanitarian interpretations. In contrast, Estonian media coverage was dominated primarily by security, geopolitical, and humanitarian narratives, while the political narrative was present only partially, and the historical narrative remained marginal.

The findings indicate that the transfer of narratives from experts to the media is uneven and influenced by factors such as news value, cultural resonance, institutional limitations of the media, and the public's receptiveness to different narratives. Estonian media tends to favor narratives that are more intuitive, visually representable, and emotionally impactful for audiences, which explains the prominence of security- and humanitarian-related interpretations. At the same time, historical and political narratives remain less visible as they require greater contextualisation and more in-depth foreign coverage.

The results of the thesis also suggest that, in the media environment of a small state, international conflict coverage is shaped by limited resources, dependence on international news sources, and the scarcity of regional experts. With this, public understanding of conflicts is largely constructed through event-based and emotionally charged narratives, which may narrow public debate and reduce the visibility of the historical and political causes of the conflict.

This master's thesis demonstrates that Estonian media coverage of the Gaza conflict not only shapes public perceptions of the conflict itself, but also reflects more broadly how international conflicts are interpreted, mediated, and communicated to the public within the media environment of a small state.

KASUTATUD KIRJANDUS

Albæk, E. (2011). The interaction between experts and journalists in news journalism. *Journalism*, 12(3). Lk. 335-348.

Alvin, J. (2025). Karis: lahendus Gaza sõjale oleks kahe riigi loomine. *Eesti Rahvusringhääling*. Kasutatud 20.04.2026. <https://www.err.ee/1609723173/karis-lahendus-gaza-sojale-oleks-kahe-riigi-loomine>

Anderson., A.A., Scheufele, D.A. Brossard. D. ja Corley., E.A. (2012). The Role of Media and Deference to Scientific Authority in Cultivating Trust in Sources of Information about Emerging Technologies. *International Journal of Public Opinion Research* 24 (2). Lk. 225–37.

Awartani, B. (2021). Israel/Palestine Conflict: Strategic Narratives and the Battle of Frames.
[\(PDF\) Israel/Palestine Conflict: Strategic Narratives and the Battle of Frames](#)

Benford, R. D. ja Snow, D. A. (2000). Framing processes and social movements: An overview and assessment. *Annual Review of Sociology*. 26. Lk. 611–639

Bennett, W. L. ja Edelman, M. (1985). Toward a new political narrative. *Journal of Communication*. 35(4). Lk. 156–172.

Bennett, W. L. (1990). Toward a theory of press–state relations in the United States. *Journal of Communication*, 40(2). Lk. 103–125.

Boykoff, M. T. ja Boykoff, J. M. (2004). Balance as Bias: Global Warming and the US Prestige Press. *Global Environmental Change*. 14 (2). Lk. 125–36.

Bush, G. W. (2001). Address to a Joint Session of Congress and the American People.
<http://www.whitehouse.gov/news/releases/2001/09/20010920-8.html>

Chong, D. ja Druckman, J. N. (2007). Framing Theory. *Annual Review of Political Science* 10 103–26.

Cottle, S. (2009). Global Crisis Reporting: Journalism in the Global Age. Berkshire: Open University Press.

- Downs, A. (1957). An Economic Theory of Democracy. *Policy Studies Journal*, 42 (4) New York: Harper.
- Druckman, J. N. (2001). On the Limits of Framing Effects: Who Can Frame? *Journal of Politics*. 63 (4). Lk. 1041–1066.
- Entman, R. M. (2003). Cascading activation: Contesting the White House's frame after 9/11. *Political Communication*, 20(4). Lk. 415–432.
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward Clarification of A Fractured Paradigm. *The Journal of Communication*. 43. Lk. 51-58.
- Fisher, W. R. (1984). Narration as a human communication paradigm: The case of public moral argument. *Communication Monographs*, 51(1). Lk. 1–22
- Geva, N., Mintz, A. ja True, J.L. (1994). Framing the Democratic Peace. Paper presented at the Annual Meeting of the International Studies Association. Washington, DC.
- Epstein, E. J. (1973). News from Nowhere. New York: Vintage Books
- Gerassimenko, M. (2023a). Biden: USA andmetel ei olnud Iisrael Gaza haigla rünnaku taga. *Eesti Rahvusringhääling*. Kasutatud 15.05.2026. <https://www.err.ee/1609136255/biden-usa-andmetel-ei-olnud-iisrael-gaza-haigla-runaku-taga>
- Gerassimenko, M. (2023b). Biden: relvarahu on võimalik alles pärast Hamasi pantvangide vabastamist. *Eesti Rahvusringhääling*. Kasutatud 14.05.2026. <https://www.err.ee/1609142423/biden-relvarahu-on-voimalik-alles-parast-hamasi-pantvangide-vabastamist>
- Grimmer, J. ja Stewart. B. M. (2013). Text as Data: The Promise and Pitfalls of Automatic Content.
- Günay, M., A. (2025). International Media Framing of the Palestinian-Israel War. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*. 15 (2).
- Khan, A. (2021). Media Framing of International Conflicts: a Case Study Approach. *Global Media and Social Sciences Research Journal*. 2 (1).

Kivil, K., Gerassimenko, M. ja Nael, M. (2023). Iisrael teatas maapealse operatsiooni laiendamisest Gazas. *Eesti Rahvusringhääling*. Kasutatud 15.05.2026. <https://www.err.ee/1609146872/iisrael-teatas-maapealse-operatsiooni-laiendamisest-gazas>

Kivil, K. ja Gerassimenko, M. (2023). Biden: Iisrael peab tegema kõik võimaliku tsiviilelanike kaitsmiseks. *Eesti Rahvusringhääling*. Kasutatud 14.05.2026. <https://www.err.ee/1609143509/biden-iisrael-peab-tegema-koik-voimaliku-tsiviilelanike-kaitsmiseks>

Lachapelle, E., Montpetit, É. Ja Gauvin, J-G. (2014). Public Perceptions of Expert Credibility on Policy Issues: The Role of Expert Framing and Political Worldviews. *The Policy Studies Journal*, Vol. 42, No. 4.

Liu, H. ja Priest, S. (2009). Understanding Public Support for Stem Cell Research: Media Communication, Interpersonal Communication and Trust in Key Actors. *Public Understanding of Science*. 18 (6). Lk. 704–18.

Länts, U. (2026). VIDEO) Tarvo Madsen Ukrainas: Kiievis soojendavad inimesed end telkides. *Postimees*. Kasutatud 24.04.2026. <https://tv.postimees.ee/8410397/video-tarvo-madsen-ukrainas-kiievis-soojendavad-inimesed-end-telkides>

Mayring, P. (2014). Qualitative content analysis – theoretical foundation, basic procedures and software solution.

McNeil, S. (2025). As outrage over the war in Gaza grows, Europe’s relationship with Israel falters. *Associated Press News*. Kasutatud 20.04.2026. <https://apnews.com/article/gaza-israel-europe-eu-war-protests-c67fe3880f730874a796b25d502b9e74>

Meiel, K. (2025). Maksim Greinoman: mida tähendab Palestiina riigi tunnustamine Eestile? *Eesti Rahvusringhääling*. Kasutatud 15.05.2026. <https://www.err.ee/1609803111/maksim-greinoman-mida-tahendab-palestiina-riigi-tunnustamine-eestile>

Meiel, K. (2023). Mikko Lagerspetz: mõned konstruktiivsed küsimused Lähis-Ida kohta. *Eesti Rahvusringhääling*. Kasutatud 15.05.2026. <https://www.err.ee/1609180234/mikko-lagerspetz-moned-konstruktiivsed-kusimused-lahis-ida-kohta>

- Meilby, M. (1996). *Journalistikkens grundtrin [The Basic Steps of Journalism]*. Århus: Forlaget Ajour.
- Mellado, C. (2015). Professional roles in news content: Six dimensions of journalistic role performance. *Journalism Studies*, 16(4). Lk, 596–614. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2014.922276>
- Mintz, A. ja Geva, N. (1993). Why Don't Democracies Fight Each Other? An Experimental Study. *Journal of Conflict Resolution* 37. Lk. 484–503.
- Mintz, A. ja Redd, S. (2003). Framing Effects in International Relations. *Synthese*. 135. 193–213. 10.1023/A:1023460923628.
- Montpetit, É. (2011). Scientific Credibility, Disagreement, and Error Costs in 17 Biotechnology Subsystems. *Policy Studies Journal*. 39 (3). Lk. 513–533.
- Mooney, C. Z. ja Schuldt., R. G. (2008). Does Morality Policy Exist? Testing a Basic Assumption. *Policy Studies Journal* 36 (2). Lk. 199–218
- Müürileht. (2025). *Haridustöötajate, teadlaste ja kultuuritegelaste avalik kiri Eesti ajakirjandusele: Genotsiid ja näljahäda Gazas vajavad Eesti meedias õiglast kajastamist*. Kasutatud 20.04.2026. <https://www.muurileht.ee/haridustootajate-teadlaste-ja-kultuuritegelaste-avalik-kiri-eesti-ajakirjandusele-genotsiid-ja-naljahada-gazas-vajavad-eesti-meedias-oiglast-kajastamist/>
- OCHA. (2023, 7. Oktoober). Eskalatsioon Gaza sektoris ja Iisraelis: Kiirteade nr 1 (18:00, 7. Oktoober 2023). ÜRO Humanitaarasjade koordineerimisbüroo. Kasutatud 20.04.2026. <https://www.unocha.org/publications/report/occupied-palestinian-territory/escalation-gaza-strip-and-israel-flash-update-1-1800-7-october-2023>
- O'Loughlin, B., Miskimmon, A. ja Roselle, L. (2014). *Strategic Narratives: Communication Power and the New World Order*. 10.4324/9781315871264.
- Ots, M., Krjukov, A., Rohemäe, M-A. ja Väino, V. (2025). Michal: EKA peab oma Iisraeli puudutava otsuse üle vaatama. *Eesti Rahvusringhääling*. Kasutatud 20.04.2026. <https://www.err.ee/1609553563/michal-eka-peab-oma-iisraeli-puudutava-otsuse-ule-vaatama>

Propp, V. (1968). Morphology of the folktale. Austin: University of Texas Press.

Põlluste, G. (2022). „Kõht karusselli ei kannata, kuid sõjas tunnen end elusalt.“ Ajakirjaniku rindel töötamise ja sõjahulluse vahel võib joosta õrn piir. *LP*. Kasutatud 20.04.2026. <https://lp.delfi.ee/artikkel/120103040/koht-karusselli-ei-kannata-kuid-sojas-tunnen-end-elusalt-ajakirjaniku-rindel-tootamise-ja-sojahulluse-vahel-voib-joosta-orn-piir>

Rabaia, I. (2024). The War on Gaza: An Analysis of Regional and International Positions and their Transformations Reform/ A Series of Analytical Papers.

Reinmann, A. (2025). Genotsiidiuuriija: holokausti vari muudab meid teiste sõdade suhtes pimedaks. *Eesti Rahvusringhääling*. Kasutatud 13.05.2026. <https://novaator.err.ee/1609884874/genotsiidiuuriija-holokausti-vari-muudab-meid-teiste-sodade-suhtes-pimedaks>

Reporters without borders. (2025). <https://rsf.org/en>

Scheufele, D. A. ja Lewenstein, B. V. (2005). The Public and Nanotechnology: How Citizens Make Sense of Emerging Technologies. *Journal of Nanoparticle Research* 7. Lk. 659–67.

Schudson, M. (1989). How culture works: Perspectives from media studies on the efficacy of symbols. *Theory and Society*. 18. Lk. 153–180.

Serpe, R. T. ja Stryker, S. (2011). The Symbolic Interactionist Perspective and Identity Theory. *Handbook of Identity Theory and Research*. Lk. 225–248. Doi:10.1007/978-1-4419-7988-9_10.

Stein, J. G. (1993). International Co-operation and Loss Avoidance: Framing the Problem, in Janice Gross Stein and Louis W. Pauly (eds.), *Choosing to Co-operate: How States Avoid Loss*, Johns Hopkins University Press, Baltimore, MD.

Swidler, A. (1986). Culture in action: Symbols and strategies. *American Sociological Review*, 51(2). Lk. 273–286.

Taylor, S. (2003). Narrative as construction and discursive resource. In M. Andrews, S. Sclater, C. Squire, & A. Treacher (Eds.), *Lines of narrative: Psychosocial perspectives*. Lk. 113–132. Routledge.

Van Gorp, B. (2005). Where is the frame? Victims and intruders in the Belgian press coverage of the asylum issue. *European Journal of Communication*. 20. Lk. 485–508

Van Gorp, B. (2010). Strategies to take subjectivity out of framing analysis. In: D'Angelo P., Kuypers J. (Eds.), *Doing news framing analysis: Empirical and theoretical perspectives*. New York: Routledge. Lk, 84-109.

Van Os, R., Van Gorp, B. ja Wester, F. (2008). Successful joint venture or out of control? Framing Europe on French and Dutch websites / Une entreprise commune réussie ou Cadrer l'Europe sur les sites web français et hollandais (on line). *Electronic Journal of Communication / La Revue Electronique de Communication*. 18(1).

Viil, E. ja Volmar, R. (2025). FOTOD | „Ei taha olla partnerid genotsiidis!“ Iisraeli saatkonna ees avaldati meelt Palestiina toetuseks. *Delfi*. Kasutatud 20.04.2026. <https://www.delfi.ee/artikkel/120416362/fotod-ei-taha-olla-partnerid-genotsiidis-iisraeli-saatkonna-ees-avaldati-meelt-palestiina-toetuseks>

Voltri, J. (2025). Margus Tsahkna: Iisrael on Eesti sõber. *Eesti Rahvusringhääling*. Kasutatud 20.04.2026. <https://www.err.ee/1609709019/margus-tsahkna-iisrael-on-eesti-sober>

LISADE LOETELU

Lisa 1: Intervjuu küsimustik

Lisa 2: Ekspertintervjuu nõusolekuvorm

Lisa 3: Kogu meediakorpuse kodeeritud narratiivide osakaal

Lisa 4: Kogu meediakorpuse kodeeritud narratiivisegmentide osakaal

Lisa 5: Eesti Rahvusringhäälingu kodeeritud narratiivide osakaal

Lisa 6: Eesti Rahvusringhäälingu kodeeritud narratiivisegmentide osakaal

Lisa 7: Postimehe kodeeritud narratiivide osakaal

Lisa 8: Postimehe kodeeritud narratiivisegmentide osakaal

Lisa 9: Delfi kodeeritud narratiivide osakaal

Lisa 10: Delfi kodeeritud narratiivisegmentide osakaal

Lisa 11–Lisa 18: Uudisartiklite narratiivitihedamate lõigud

Lisa 19- Lisa 23: Erandlikud uudisartiklite lõigud, milles esines üks narratiiv domineerivalt

Lisa 24- Lisa 26: Tasakaalustatud uudisartiklite lõigud, kus esineb mitmekesine narratiivne struktuur (üks artikkel igast väljaandest)

Lisa 27–Lisa 28: Žanriliselt mitmekesised uudisartiklite lõigud

Lisa 29: Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

LISAD

Lisa 1. Intervjuu küsimustik

1. Rääkige kõigepealt veidi oma taustast ja rollist julgeoleku-, välispoliitika- või meediavaldkonnas.
2. Milliseid allikaid ja kanaleid kasutate Lähis-Ida konfliktidega kursis püsimiseks kõige rohkem?
3. Kui mõtlete Iisraeli–Hamasi konfliktile, siis milline on teie isiklik lugu selle konflikti mõtestamisest?
4. Palun kirjeldage oma sõnadega, mis on Iisraeli–Hamasi konflikti lugu teie silmis. Mis on selle loo peamine süžee või läbiv ühendav joon?
5. Millised sündmused või hetked moodustavad teie loos “pöördepunkte” ehk hetki, mis on muutnud konflikti loo kulgu või tõlgendust? *Millised sündmused, pildid, raportid või reaktsioonid on seda muutnud?*
6. Kuidas teie jaoks erinevad osapooled selles konfliktis esile tulevad ja millisel moel nende tähendus või roll ajas kujunenud või muutunud on? *Mis põhjustas muutuse? (Kuidas on teie arvates viimase pooleteise aasta jooksul selle konflikti uudised muutunud? Mida see ütles sulle konflikti arengu kohta?)*
7. Kui te mõtlete sellele konfliktile tervikuna, siis millised raamid või mustrid aitavad teil seda mõista või teistele selgitada? *Kuidas seda tavaliselt teete? (nt paralleelid Ukraina sõjaga, “igavese Lähis-Ida konflikti” narratiiv, terrorismi narratiiv, suurvõimude konkurents jms)*
8. Milliseid dominantseid narratiive näete Eesti avalikus diskursuses? *Millised narratiivid on Eesti avalikus diskursuses puudu või alaesindatud? Kelle lood jäävad kuulumata?*

9. Kas olete kohanud teisi eksperte, kelle lugu sellest konfliktist on teistsugune kui teie oma? *Mis teeb teie loo neist erinevaks?*

10. Kuidas jõuavad ekspertide lood ja narratiivid teie hinnangul Eesti avalikkuseni?

Lisa 2. Ekspertintervjuu nõusolekuvorm

Intervjuu andmete talletamine, konfidentsiaalsus ja anonüümsus

Intervjuu salvestatakse ning andmeid analüüsitakse suulise intervjuu sõna-sõnalise üleskirjutuse alusel. Uurimistöös võidakse kasutada lühikesi väljavõtteid intervjuu tekstidest.

Intervjueeritavaid ei identifitseerita ei intervjuude üleskirjutustes ega analüüsis, välja arvatud juhul, kui intervjueeritav on allpool andnud selgesõnalise nõusoleku oma nime kasutamiseks. Üleskirjutusest eemaldatakse kolmandate isikute nimed ja muu vastaja konfidentsiaalsust ohustav informatsioon.

Intervjuu salvestised ja üleskirjutused säilitatakse magistritöö valmimiseni ning kuni kaks aastat pärast töö kaitsmist; seejärel kustutatakse need.

Salvestistele ja üleskirjutustele on juurdepääs ainult uurijal, tema juhendajal ning magistritöö hindamiskomisjonil töö kvaliteedi ja vastavuse hindamiseks. Andmeid ei edastata teistele isikutele ilma intervjueeritava eraldi nõusolekuta.

Nõusoleku andmine

Mind, ..., on informeeritud ülalmainitud uuringust. Olen teadlik uurimistöö eesmärgist, meetodikast ning oma õigustest (sh õigus katkestada intervjuu või keelduda küsimustele vastamast). Kinnitan oma nõusolekut osalemiseks ja oma isikuandmete töötlemiseks käesolevas vormis kirjeldatud viisil.

Mul on õigus:

1. Katkestada intervjuu igal ajal ilma põhjendust esitamata.
2. Keelduda küsimustele vastamast või vastata ainult osaliselt.
3. Tagasi võtta oma nõusolek intervjuus osalemiseks ja andmete töötlemiseks igal ajal, ilma et see mõjutaks minu õigusi või suhteid Tartu Ülikooliga. Nõusoleku võin igal ajal tagasi võtta, saates sellekohase kirja uuringu läbiviijale aadressil mark.joonas.toomsalu@ut.ee või helistades numbril 53 733 122.
4. Nõuda oma andmete parandamist või kustutamist enne säilitustähtaja lõppu.

5. Saada teavet selle kohta, kuidas minu intervjuuandmeid töödeldakse ja kasutatakse.

6. Esitada kaebus Andmekaitse Inspektsioonile, kui leian, et minu andmeid töödeldakse ebaseaduslikult.

Kinnitan oma nõusolekut osalemiseks ja oma isikuandmete töötlemiseks käesolevas vormis kirjeldatud viisil.

Küsimuste korral saan täiendavat infot intervjuu läbiviijalt: Mark Joonas Toomsalu
(mark.joonas.toomsalu@ut.ee / 53 733 122)

Andmete kasutamise viis

Palun tehke sobivasse kohta märke (x):

☐ Luban kasutada oma intervjuu teksti nimeliselt.

☐ Soovin, et minu andmeid kasutataks ainult anonüümselt (minu nime ei avaldata ega seostata intervjuuga).

Intervjueeritava allkiri:

Kuupäev:

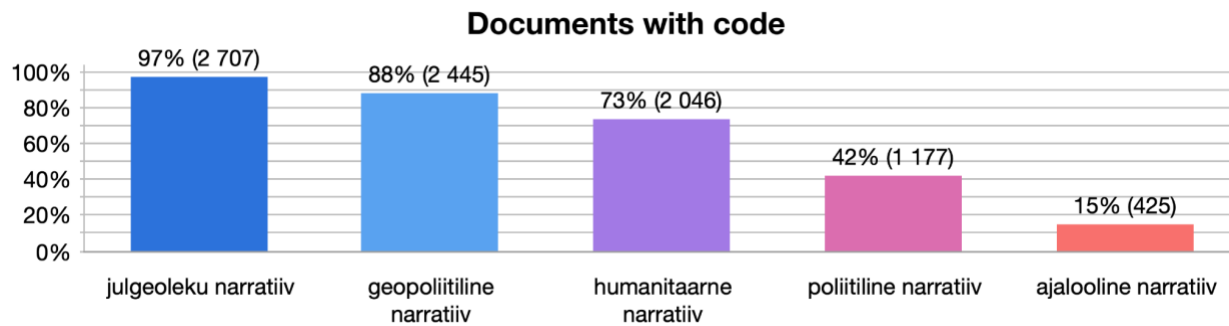
Uuritavale informatsiooni andnud isiku nimi: Mark Joonas Toomsalu

Uuringu teostaja / informatsiooni andnud isiku allkiri:

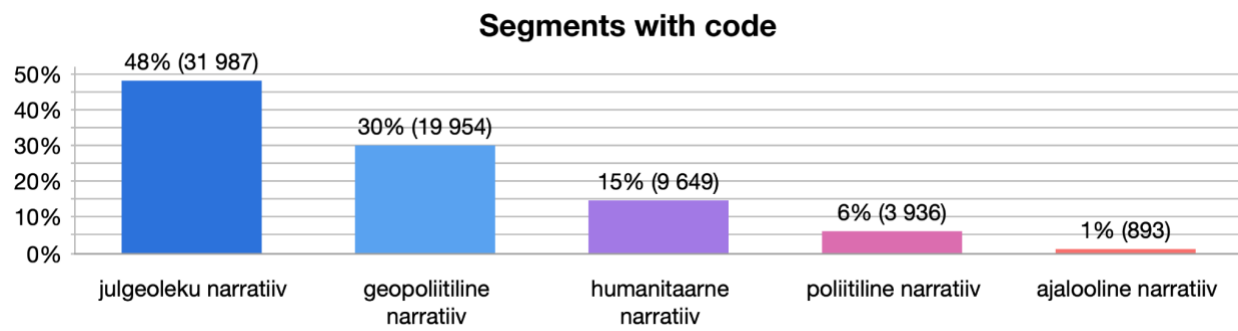
Kuupäev:

Meediakorpuse narratiivide mustrite analüüsi tabelid

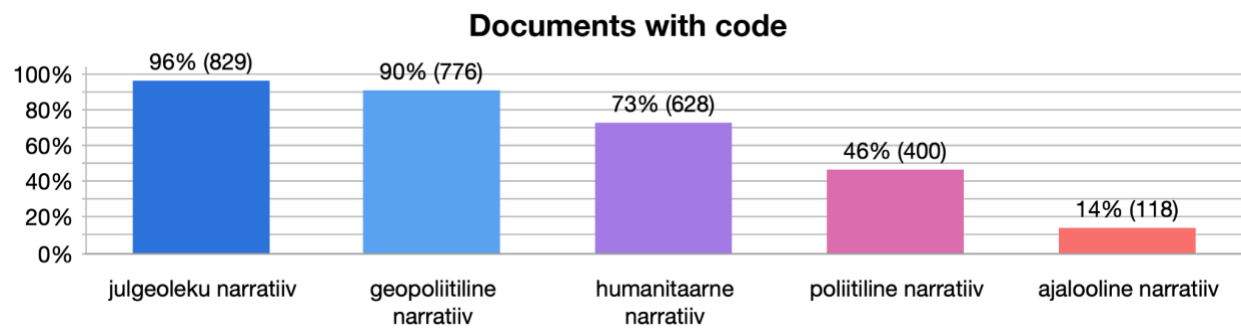
Lisa 3. Kogu meediakorpuse kodeeritud narratiivide osakaal

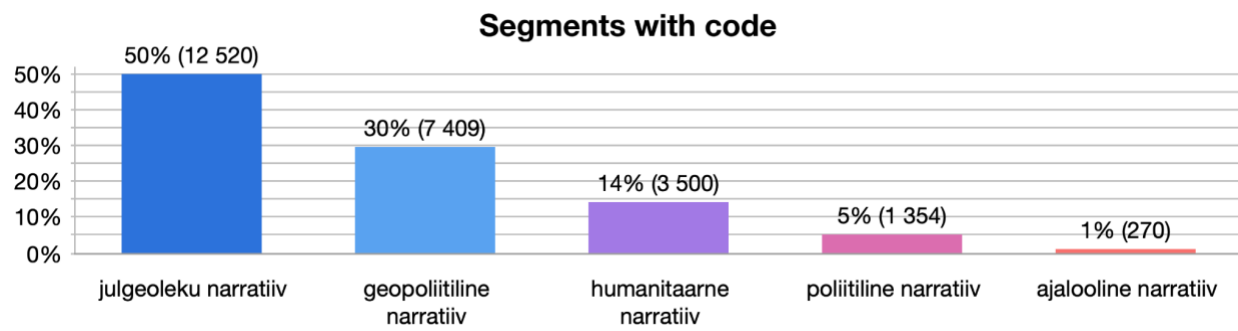
Lisa 4. Kogu meediakorpuse kodeeritud narratiivisegmentide osakaal

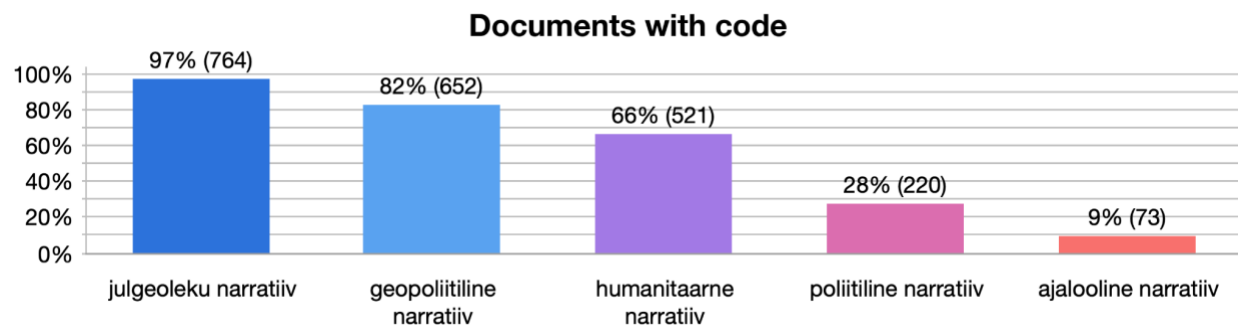
Lisa 5. Eesti Rahvusringhäälingu kodeeritud narratiivide osakaal

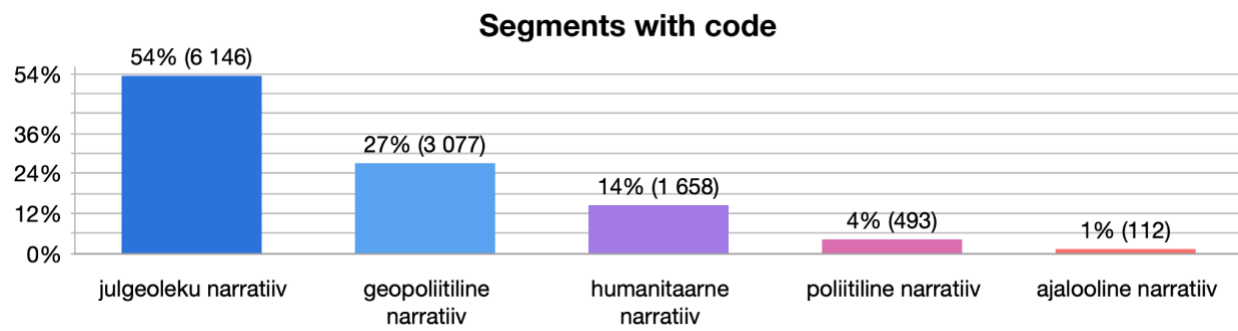
Lisa 6. Eesti Rahvusringhäälingu kodeeritud narratiivisegmentide osakaal

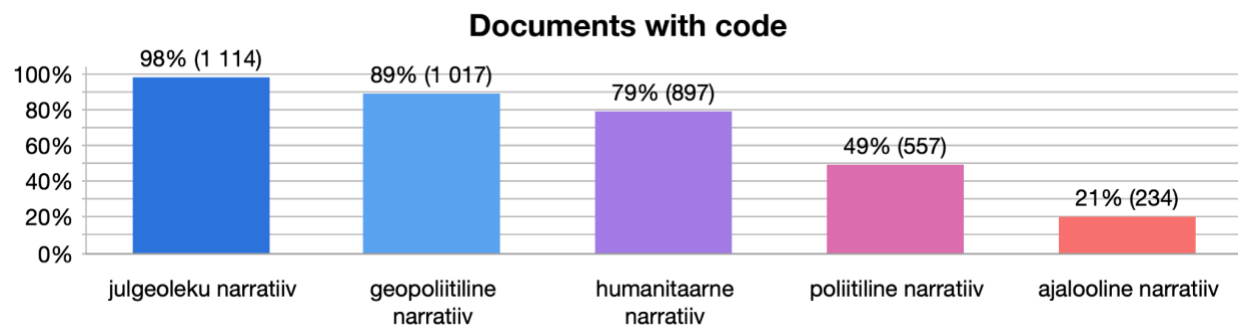
Lisa 7. Postimehe kodeeritud narratiivide osakaal

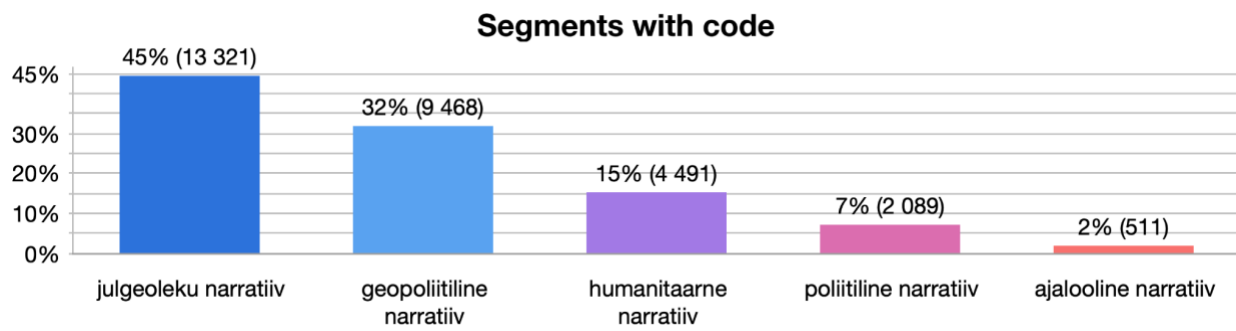
Lisa 8. Postimehe kodeeritud narratiivisegmentide osakaal

Lisa 9. Delfi kodeeritud narratiivide osakaal

Lisa 10. Delfi kodeeritud narratiivisegmentide osakaal

Uudisartiklite narratiivide funktsiooni ja põimumise analüüsi artiklite lõigud ja nende narratiivne muster

Lisa 11. Nordmann, A. (2023). [ONLINE-INTERVJUU | Ekspert: ÜRO on Iisraeli-Hamasi sõjas kasutu. Julgeolekunõukogu ei suuda isegi oma peamist funktsiooni täita. Eesti Rahvusringhääling.](#)

Narratiivne muster: Julgeolek: 137; humanitaarne 32; geopoliitiline 92; ajalooline 9; poliitiline 27– kokku 297 segmenti

7. oktoober seadis Iisraeli terava dilemma ette: kas täielikult hävitada Hamasi sõjaline infrastruktuur, kuid sellega kaasneks suured kahjud tsiivilelanikele ja -infrastruktuurile (ning see annab Hamasile propagandavõidu), või tegutseda palju suurema mõõdukuse, ettevaatlikkuse ja täpsusega, kuid seejärel mitte saavutada eesmärki täielikult ja põhjalikult hävitada Hamasi sõjaline võimekus (mistõttu probleem ikkagi säilib, nagu juhtus pärast varasemaid lühiajalisi sõdu Hamasi ja Iisraeli vahel). Hamasil ei olnud ka huvi takistada Iisraeli sisenemist Gazasse ja territooriumi okupeerimist, kui see peaks nii minema: selline okupatsioon ammendaks järk-järgult Iisraeli ressursse, tekitaks nende sõjaväele ohvreid, paneks paljud vihased palestiinlased toetama Hamasi ja teisi ekstremistlikke organisatsioone ning kahjustaks veelgi piirkonna rahuperspektiive.

Lisa 12. Kivil, K., Gerassimenko, M. ja Nael, M. (2023). [Iisrael teatas maapealse operatsiooni laiendamisest Gazas. Eesti Rahvusringhääling.](#)

Narratiivne muster: Julgeolek: 102, humanitaarne 44, geopoliitiline 49, ajalooline 0, poliitiline 1 – kokku 196 segmenti

Prantsuse president Emmanuel Macron kutsus reedel üles sõlmima Hamasi ja Iisraeli konfliktis "humanitaarvaherahu", et kaitsta Gaza tsiviilelanikke, lisades, et Iisraeli vastus peab olema selgemalt suunatud terroristide vastu. Sõda puhkes pärast seda, kui Hamasi võitlejad tungisid üle Gaza sektori piiri, tappes julmalt 1400 inimest, peamiselt tsiviilisikuid, ja viies kaasa 229 pantvangi. Iisrael vastas halastamatu pommitamiskampaaniaga, milles Gazass on Hamasi juhitava tervishoiuministeeriumi teatel hukkunud 7326 inimest, peamiselt tsiviilisikud, nende hulgas 3038 last. "Humanitaarrahud on täna kasulik, et kaitsta neid, kes on kohapeal kannatanud pommirünnakute all," ütles Macron. Prantsusmaa liider kinnitas, et tunnistas Iisraeli "õiget ja seaduslikku soovi võidelda terrorismi vastu", lisades, et Prantsusmaa on valmis abi osutama. Kuid Macron viitas, et "täielik blokaad, valimatu pommitamine ja veelgi enam massiivse maismaaoperatsiooni väljavaade kujutavad endast ohtu tsiviilelanikele"

Lisa 13. Gerassimenko, M. ja Kivil, K. (2023). [Hamas ähvardab Iisraeli õhurünnakute jätkumise korral pantvangid hukata. Eesti Rahvusringhääling.](#)

Narratiivne muster: Julgeoleku 110, humanitaarne, 9, geopoliitiline 28, ajalooline 0, poliitiline 3 – kokku 150 segmenti

Ukraina luure: Venemaa teadis Hamasi rünnaku ettevalmistamisest. Venemaa juhtkond teadis Hamasi plaanist rünnata 7. oktoobril Iisraeli, ütles teisipäeval Ukraina luurepeavalitsuse esindaja. "Ukraina kaitseministeeriumi luurepeadirektoraadi andmetel teadis Venemaa juhtkond, et Hamas valmistab ette terrorirünnakut Iisraeli vastu. Venemaa andis Hamasi terroristidele üle Ukraina-vastase sõja käigus hõivatud relvad," ütles luurepeavalitsuse esindaja Andri Tšernjak. Ukraina sõjaväeluure rõhutas, et Moskva kasutab Hamasi rünnakut Iisraelile järjekordseks Ukraina-vastaseks kihutustööks ja maailma tähelepanu kõrvalejuhtimiseks Venemaa kallaletungilt Ukrainale. Ukraina sõjaväeluurel on ka teavet Venemaa erasõjavägede suhtlemise ja kogemuste vahetamise kohta Hamasi võitlejatega.

Lisa 14. Gerassimenko, M. (2023). [Biden: relvarahu on võimalik alles pärast Hamasi pantvangide vabastamist. Eesti Rahvusringhääling.](#)

Narratiivne muster: Julgeolek 78, humanitaarne 30, geopoliitiline 57, ajaooline 2, poliitiline 5 – kokku 172 segmenti.

Suurbritannia peaminister Rishi Sunak võrdles esmaspäeval Palestiina äärmusrühmituse Hamasi rünnakut Iisraeli vastu Venemaa täiemahulise sissetungiga Ukrainasse "Lootus ja inimlikkus peavad saavutama võidu terrorismi ja agressiooni pahede üle. Hamasi 7. oktoobri terrorirünnak oli ajendatud vihkamisest. Kuid seda ajendas ka Hamasi suur hirm, et Lähis-Idas võidakse kehtestada uus tasakaal, mis jätab minevikku vanad vaenud ja vastasseisud ning annab lootust turvalisemaks ja jõukamaks tulevikuks. See on sama motivatsioon, mis juhib Vene presidendi Vladimir Putini sõda Ukraina vastu," seletas Sunak. Suurbritannia peaministri sõnul kardab Putin samamoodi Ukraina muutumist moodsaks jõukaks demokraatiaks ja soovib selle tagasi tuua mineviku imperialistlike fantaasiate juurde. "Putin kukub läbi. Ja ka Hamas. Peame säilitama selle lootuse paremast tulevikust nende vastu, kes püüavad seda hävitada. Koos oma partneritega me just seda teeme," lisas Sunak. Sunak teatas ühtlasi, et Suurbritannia eraldab täiendavalt 23 miljonit eurot Iisraeli ja Hamasi vahelises sõjas kannatada saanud Gaza sektori tsiviilelanike abistamiseks

Lisa 15. Ots, M. ja Nael, M. (2023). [Iisraeli sõjavägi: armee ootab Gazasse sissetungiks poliitilist käsku. Eesti Rahvusringhääling.](#)

Narratiivne muster: Julgeolek 83, humanitaarne 45, geopoliitiline 28, ajalooline 1, poliitiline 7
– kokku 164 segmenti

Samal päeval teatega teisest lennukikandjast rõhutas president Joe Biden telefonikõnes Iisraeli peaministri Benjamin Netanyahu USA toetust jõupingutustele kaitsta tsiviilelanikke. Biden vestles laupäeval ka Palestiina Omavalitsuse juhi Mahmud Abbasiga, mõistes hukka "Hamasi jõhkra rünnaku Iisraeli vastu". "Hamasi ei seisa Palestiina rahva õiguse eest väärkusele ja enesemääramisele," ütles Biden Abbasile. Samuti lubas Biden oma üleskutses täielikku toetust Palestiina Omavalitsusele selle püüdlustes toimetada humanitaarabi palestiinlastele, "eriti Gazas", seisis Valge Maja avalduses. Kaitseminister Austin rõhutas samuti tsiviilisikute kaitse telefonivestluses Iisraeli kolleegi Yoav Gallantiga. "Ta arutas sõjaseadusest, sealhulgas tsiviilkaitsekohustustest kinnipidamise tähtsust ja Gaza süveneva humanitaarkriisiga tegelemist ajal, kui Iisrael jätkab oma operatsioone julgeoleku taastamiseks," seisis Pentagoni avalduses.

Lisa 16. Kivil, K. ja Gerassimenko, M. (2023). [Biden: Iisrael peab tegema kõik võimaliku tsiviilelanike kaitsmiseks. Eesti Rahvusringhääling.](#)

Narratiivne muster: Julgeolek 81, humanitaarne 32, geopoliitiline 43, ajalooline 0, poliitiline 4
– kokku 160 segmenti

Türgi president Recep Tayyip Erdoğan nimetas Hamasi vabadusvõitlejate grupiks kõnes oma erakonna parlamendifraktsiooni ees. Ta samuti lisas, et Hamas pole tema meelest terroristlik ühendus. Erdogan kritiseeris ka lääneriike, väites, et Lääne liidrite pisarad Iisraelis tapetud tsiviilisikute pärast on kahepalgelisuse ilming. Türgi president ütles, et tema kavatses alguses külastada Iisraeli, kuid nüüd mõtles ümber. Hamasi 7. oktoobril alanud rünnakus Iisraelile sai surma üle 1400 inimese, kellest valdav enamus olid tsiviilisikud. Eriti verirohketeks paikadeks kujunesid välja Gaza piiri lähedal rahu toetuseks korraldatud muusikafestival ja kibuts Kfar Aza, kust leiti teiste ohvrite seas üle neljakümne mõrvatud väikelapse.

Lisa 17. Kivil, K. (2023). [Israel tegi õhurünnakuid Hezbollah' sihtmärkidele Lõuna-Liibanonis. Eesti Rahvusringhääling.](#)

Narratiivne muster: Julgeolek 90, humanitaarne 43, geopoliitiline 23, ajalooline 0, poliitiline 2
– kokku 158 segmenti

Viimaste päevade jooksul, ühisoperatsioonis, võtsid sõdurid operatiivkontrolli Gaza sadama üle, mida kontrollis varem Hamasi terroriorganisatsioon. Kõik hooned sadama piirkonnas on puhastatud" ütles sõjavägi avalduses. Bideni sõnul pani Hamas toime sõjakuriteo, kuna kasutas haiglat sõjabaasina. Israel teatas, et Gaza linna suurima haigla all asus Hamasi juhtimispunkt ning leidis sealt ka terroriorganisatsioonile kuuluvat sõjavarustust. USA president Joe Biden süüdistas Hamasi sõjakuriteo toimepanemises. Bideni sõnul asus Hamasi juhtimiskeskus haigla all ja sellega pani terroriorganisatsioon toime sõjakuriteo. "Ja see on fakt," ütles kolmapäeval Biden

Lisa 18. Ots, M. (2025). [Iisrael ja Iraan jätkasid pühapäeval õhulöökide vahetamist. Eesti Rahvusringhääling.](#)

Narratiivne muster: Julgeolek 57, humanitaarne 7, geopoliitiline 87, ajalooline 0, poliitiline 1 – kokku 152 segmenti

Huthid teatasid Iraaniga koordineeritud rünnakutest Iisraelile. Jeemeni huthi mässulised teatasid pühapäeval, et tulistasid samaaegselt Iraani rünnakutega mitu raketti Iisraeli suunas. "Viisime läbi sõjalise operatsiooni vaenlase Iisraeli tundlike sihtmärkide pihta riigi keskosas," öeldi huthide avalduses. Piirkonda rünnati viimase 24 tunni jooksul eri aegadel mitme hüperhelikiirusega lendava ballistilise raketiga Palestine 2, teatas rühmitus, kelle käes on suur osa Jeemenist, seal hulgas pealinn Sanaa. USA ja Iisrael hoiatasid pealetungi hoogustumise eest Iraanis. Rünnakud kooskõlastati Iraani sõjaväega, lisasid huthid. Jeemeni mässulised huthid alustasid drooni- ja raketirünnakuid Iisraelile ja Iisraeliga seotud sihtmärkidele 2023. aasta oktoobris, kui algas Gaza sõda. Iisrael on omakorda teinud arvukalt rünnakuid Jeemeni huthide aladele, seal hulgas sadamatele ja Sanaa lennuväljal

Lisa 19. Gerassimenko, M. (2023). [Biden: USA andmetel ei olnud Iisrael Gaza haigla rünnaku taga. Eesti Rahvusringhääling.](#)

Humanitaarse narratiivi näidisartikkel

Narratiivne muster: Julgeolek 71, humanitaarne 67, geopoliitiline 31, ajalooline 1, poliitiline 0
– kokku 170 segmenti

Ta [von der Leyen] lisas, et vähemalt 200 elu nõudnud rünnaku kõik asjaolud tuleb välja selgitada. "Kõik süüdi olivad tuleb võtta vastutusele," ütles ta, kuid ei süüdistanud otseselt kedagi. Palestiinlaste väitel sai Gaza haigla tabamuse Iisraeli rünnakus. Iisraeli armee aga ütles, et haigla plahvatuse põhjustas äärmusrühmituse Islamidžihaad ebaõnnestunud raketitulistamine.

Lisa 20. [Reinmann, A. \(2025\). Genotsiidiuuri: holokausti vari muudab meid teiste sõdade suhtes pimedaks. Eesti Rahvusringhääling.](#)

Ajaloolise narratiivi näidisartikkel

Narratiivne muster: Julgeolek: 53; humanitaarne 51; geopoliitiline 45; ajalooline 44; poliitiline 26–kokku 219 segmenti

Ent poliitilised liidud varjutavad sageli seda lihtsat tõsiasja. Probleem genotsiidi mõistega selle tänapäevases tähenduses seisneb selles, et see on muutunud kultuuriliselt holokausti sünonüümiks. Ehkki genotsiid, sõjakuriteod ja inimsusvastased kuriteod on Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi alusel juriidiliselt võrdsed, on genotsiidi hakatud pidama n-ö kuritegude kuriteoks. Seetõttu tunnevad paljud ohvrigrupid survet raamistada oma kannatusi genotsiidina, et saavutada suuremat tunnustust ja nähtavust. Sellel on suur sümboolne tähendus, sest väide "me oleme genotsiidi ohvrid" viitab paralleelile holokaustiga, mis on üleilmastunud ühiskonnas muutunud absoluutse kurjuse võrdkujuks.

Lisa 21. Gerassimenko, A. ja Kivil, K. (2023). [Israel taastas kontrolli kõikide Gaza-lähedaste asulate üle. Eesti Rahvusringhääling.](#)

Julgeoleku narratiivi näidisartikkel

Narratiivne muster: julgeolek 138, humanitaarne 13, geopoliitiline, 47, ajalooline 4, poliitiline 1 kokku 203 segmenti

USA kaitseminister Lloyd Austin ütles, et Washington hakkab kiiresti varustama Iisraeli kaitseväge lisaressursside ja -varustusega, kaasa arvatud laskemoonaga."Austin andis Gerald R Fordi lennukikandjale ning teiste sõjalaevade grupele korralduse liikuda Vahemere idapiirkonda. Hamas nimetas USA käiku "agressiooniks" palestiinlaste vastu.WSJ: Iraan aitas Hamasil rünnakut planeerida Wall Street Journaliga vestelnud Hamasi ja Hezbollah' esindajad kinnitasid, et rünnakut aitas planeerida Iraan. Operatsiooni üksikasju arutati Beirutis toimunud kohtumiste käigus, millest võtsid osa lisaks Hamasile ka Iraani islami revolutsioonilise kaadriväe (IRGC) ohvitserid. Samas USA välisminister Antony Blinken ütles, et praegu pole Washingtonil tõendeid Iraani rünnakusse kaasatuse kohta. Iraani võimud eitavad osalust rünnakus või selle planeerimises, kuid samas kutsusid nemad Hamasi rünnakut "igati legitiimseks kaitseks okupatsiooni eest.

Lisa 22. Kivil, K. ja Väino, V. (2025). [Iraan korraldas taas raketirünnaku Iisraelile. Eesti Rahvusringhääling.](#)

Geopoliitilise narratiivi näidisartikkel

Narratiivne muster: Julgeolek 50, humanitaarne 17, geopoliitiline 124, ajalooline 0, poliitiline 5
– kokku 196 segmenti

Iisraeli-Iraani sõda on kiirelt lähenemas punktile, kust tagasiteed enam ei ole, hoiatas Türgi president Recep Tayyip Erdogan reedel, konflikti kaheksandal päeval, kui USA kaalub sõjaga liitumist. "Kahjuks on genotsiid Gazas ja konflikt Iraaniga kiirelt lähenemas punktile, kust tagasiteed enam ei ole. See hullumeelsus peab lõppema," ütles ta, hoiatades, et sõja tagajärjed võivad jääda Lähis-Ida, Euroopat ja Aasiat mõjutama paljudeks aastateks. IAEA juht: rünnak Bushehrile vallandaks tuumakatastroofi. ÜRO tuumajärelevalve juht hoiatas reedel, et Iisraeli õhurünnak Iraani lõunaosas asuvale Bushehri tuumajaamale vallandaks tervet regiooni mõjutava katastroofi. "Piirkonna riigid on viimastel tundidel oma mure avaldamiseks otse minu poole pöördunud ja ma tahan, et see oleks täiesti üdini selge: rünnak Bushehri tuumaelektrijaamale, otsetabamus sellele, tooks kaasa väga kõrge radioaktiivsuse vallandumise

Lisa 23. Meiel, K. (2025). [Maksim Greinoman: mida tähendab Palestiina riigi tunnustamine Eestile? Eesti Rahvusringhääling.](#)

Poliitilise narratiivi näidisartikkel

Narratiivne muster: Julgeoleku 18, humanitaarse 0, geopolitiiline 39, ajalooline 2, poliitiline 74
– kokku 133 segmenti

Eesti ei plaani praegu Palestiinat riigina tunnustada ja ilmselt käsitab Palestiina riigi tunnustamist enda huve mittepuuduvata küsimusena. Aga kas see on ikka nii? Lühidalt riikide tunnustamisest rahvusvahelises õiguses. Vaatame kõigepealt pisut ajalugu. 19. sajandil ja 20. sajandi algul valitses rahvusvahelises õiguses seisukoht, et kuni sõjalisel teel tekkiva riigi sõjategevuse lõpuni tähendab riigi tunnustamine sõjategevusse sekkumist ja see on endise impeeriumi suhtes vaenulik, kuid mitte õigusvastane samm. Seetõttu peeti õigeks ära oodata, kuni tekib veendumus, et sõjategevus on lõppenud ning uus riik kindel ja stabiilne. Meenutagem, et Eesti Vabariiki tunnustas de jure esimesena Nõukogude Venemaa 1920. aasta Tartu rahulepinguga, kuid de jure tunnustamine selle aja juhtivate riikide poolt võttis mitu aastat. Näiteks tunnustasid Ameerika Ühendriigid Eestit de jure alles 28. juulil 1922. Aastal.

Lisa 24. Galston, W. A. (2023). [WSJ: Pantvangid murendavad Iisraeli harukordset ühtsust. Postimees.](#)

Tasakaalustav artikkel Postimehes

Narratiivne muster: Julgeolek 15, humanitaarne 1, geopoliitiline 1, ajalooline 3, poliitiline 2 – kokku 22 segmenti

Tänaeni läkitab Hamasi 7. oktoobri terrorirünnak šokilaineid üle terve maailma, ja eriti Iisraelis. Ees ootavad karmid valikud ning raputustega on pinnale kerkinud nii mõnigi inetu reaalsus. Harvaesineva üksmeelega seisavad iisraellased fundamentaalse tõekspidamise taha: see sõda ei tohi mitte mingil juhul lõppeda niiviisi, et Hamas Gazas võimule jääb. Avalik arvamus seljataga, ongi valitsus selge sõnaga välja öelnud, et relvad ei vaiki enne, kui Hamasi potentsiaal Gazat valitseda ja Iisraeli rünnata on purustatud. Mulle tundub, et selle juurde jäävad nad kindlaks isegi siis, kui USA üritab Iisraeli sõjategevust mingil hetkel peatada – kui neil eesmärgid veel saavutamata. Ma olen vestelnud iisraellastega erinevatest poliitilistest leeridest ning mulje on selline, et nad on valmis vajadusel üksinda edasi pörutama. «Mitte iialgi enam!» on omandanud holokaustist tänapäevase tähenduse.

Lisa 25. Poopuu, B. (2023). [Kuidas me räägime Iisraelist ja okupeeritud Palestiina territooriumist, seab raamid, kuidas konfliktist aru saame. Eesti Ekspress.](#)

Tasakaalustav artikkel Delfist

Narratiivne muster: Julgeolek 26, humanitaarne 26, geopoliitiline 18, ajalooline 5, poliitiline 28 – kokku 103 segmenti

See artikkel ei ole piisav, et lahti harutada kogu ajalooline konflikti taust. Aga meil tuleb vähemalt lähiajaloole toetudes tekitada arusaam, millises suhtes on Iisrael ja Palestiina omavahel, kes on teised relevantssed toimijad ning mis juhtub, kui taandame konfliktist rääkimise ainult Iisrael-Hamas vahekorrale või raamistame kõike Iisraeli vaatenurgast. Seega, las ma ütlen veel korra: jah, ma mõistan Hamasi vägivalla hukka. Ehk siis: millises valguses paistaks meile praegune kriis, kui me tunnistame ka seda, et meil on tegu äärmiselt ebavõrdsete osapooltega? Palestiina igapäevane elu kulgeb okupatsiooni, blokaadi (Gaza) ja apartheidi (Läänekallas) režiimi all (ÜRO Palestiina eriesindaja raport A/HRC/49/87 ja nii rahvusvaheliste inimõiguste kui ka Iisraeli inimõiguste organisatsioonide raportid).

Lisa 26. Meiel, K. (2023). [Mikko Lagerspetz: mõned konstruktiivsed küsimused Lähis-Ida kohta. Eesti Rahvusringhääling.](#)

Tasakaalustav artikkel Eesti Rahvusringhäälingust

Narratiivne muster: Julgeolek 30, humanitaarne 11, geopoliitiline 28, ajalooline 4, poliitiline 24 – kokku 97 segmenti

Kõige õnnestunum näide solidaarsuse mõjust oligi vist apartheidirežiimi kukutamine Lõuna-Aafrikas. Sellele eelnes rahvusvaheline surve ning Lõuna-Aafrika Vabariigi isoleerimine. Nagu oli LAV-i endine režiim, on ka Iisraeli praegune režiim sõltuvuses USA ja Euroopa toetusest. USA toetab Iisraeli pidevalt rahaliselt ja Euroopa Liit on selle suurim kaubanduspartner. Okupatsioon ja seadusevastaste asunduste rajamine jätkuvad praegugi meie abiga. USA-l ja Euroopa kodanikel ning riikidel on võimalus ja vastutus olukorda oma panusega muuta. Seetõttu tekivad uued küsimused, mis ei ole retoorilised ega ole esitatud selleks, et teistmoodi arvajaid paika panna. Hamasi muidugi tuleb suhtuda nii, nagu terroritegusid korda saatnud organisatsiooni suhtutakse. Kuidas aga suhtuda riiki, mis rahvusvahelist õigust süstemaatiliselt rikub, ning mille sõjakuriteod ei ole juhuslikud, vaid kauaaegse poliitika jätk?

Lisa 27. [Eesti Rahvusringhääling. \(2023\). CNN: Iisraeli ja Gaza piiril hoogustus sõjategevus.](#)

Žanriliselt erandlik artikkel

Narratiivne muster: Julgeoleku 65, humanitaarne 21, geopoliitiline 37, ajalooline 0, poliitiline 6
– kokku 129 segmenti

Weitmann rõhutas, et Venemaa toetab Iisraeli vaenlasi. "Venemaa toetab natsirühmitust, mis tahab toime panna meie rahva genotsiidi. Ja Venemaa maksab. Kuulake mind väga tähelepanelikult. Me saame nendest natsidest jagu ja me võidame selle sõja. Pärast seda ei unusta me seda, mida te tegite. Me tuleme ja hoolitseme selle eest, et Ukraina omakorda võidaks. Me ei unusta," kordas Iisraeli poliitik. "Teie kaitsealused mõrvasid meie rahvast metsikult jõhkralt. Selle eest maksate. Peate mõistma, et kõigel on oma tagajärjed. Kui inimesed toetavad juutide mõrvamist, siis nad maksavad selle eest. Aeg, mil juudid ei suutnud end kaitsta, on möödas," lisas Weitmann.

Lisa 28. [Meiel, K. \(2023\). Gaspar Šabad: ülevaade Iisraeli-vastastest valenarratiividest. Eesti Rahvusringhääling.](#)

Žanriliselt erandlik artikkel

Narratiivne muster: Julgeolek 42, humanitaarne 21, geopoliitiline 22, ajalooline 11, poliitiline 8
– kokku 104 segmenti

Tõsi, Iisrael on riigikaitseks eesmärgidel kehtestanud Gaza sektorile teatavad piirangud. Tuleb aru saada, et Iisrael on valmis läbi rääkima piirangute leevendamise üle eeldusel, et Hamasi juhtkond on nõus tunnistama Iisraeli õigust eksisteerida ja lõpetab terroristliku tegevuse. Valmisolekut on korduvalt väljendatud ja 2005. aasta on otsene näide. Dialoogi algatamise asemel ohverdab Hamas teadlikult oma hoolealuste heaolu, kuna seeläbi on võimalik demoniseerida Iisraeli ja pälvida lääne vaatajate kaastunnet. Ainus vastutaja Gazas toimuva eest on Hamas.

Lisa 29. Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks
Mina, **Mark Joonas Toomsalu**,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „**Gaza konflikti narratiivid Eesti meediakajastuses**,“ mille juhendaja on **Sten Torpan**, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada Tartu Ülikooli digitaalarhiivi kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
2. annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 4.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni;
3. olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
4. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Mark Joonas Toomsalu

26.05.2026